

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

**Od dřevěných zkamenělin ke crowdfundingu:
Interaktivní metody práce s posluchači moderního
veřejnoprávního rozhlasu na příkladu vědecko-
technického magazínu Meteor v letech 2008 -2013**

Lucie Nádeníková

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: Mgr. Andrea Hanáčková, PH.D.

Studijní program: Divadelní věda/žurnalistika

Olomouc 2016

|

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Od dřevěných zkamenělin ke crowdfundingu: Interaktivní metody práce s posluchači moderního veřejnoprávního rozhlasu na příkladu vědecko-technického magazínu Meteor v letech 2008 -2013“ vypracovala samostatně, s použitím literatury a pramenů v práci uvedených.

V Horním Jelení 16.4.2016

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Andree Hanáčkové, Ph.D., která vedla moji práci a věnovala jí mnoho času, trpělivosti i podnětných připomínek a Marku Janáčovi za ochotu podělit se o zážitky a zkušenosti i za jeho mentální podporu při psaní mé práce. A děkuji také všem, kteří mi drželi palce. I na nohou.

OBSAH

1	ÚVOD.....	6
2	KRITIKA PRAMENŮ A LITERATURY	10
3	METODOLOGIE.....	14
4	METEOR.....	16
4.1	HISTORIE METEORU	17
4.2	MAREK JANÁČ	21
4.3	METEOR V ÉŘE MARKA JANÁČE	23
4.3.1	DIVNOPIS	24
4.3.2	SNÍDAŇOVÁ FYZIKA	24
4.3.3	PROBLEMATIKA OBRAZU	25
4.3.4	FIKTIVNÍ REPORTÁŽE	26
4.3.5	SPOLUPRÁCE S TELEVIZÍ	26
4.3.6	DLOUHODOBÉ PROJEKTY	27
4.3.7	PRÁZDNINOVÉ METEORY	28
4.3.8	PŘÍNOS METEORU	28
5	INTERAKTIVNÍ METODY V ROZHLASE	30
5.1	KORESPONDENCE	31
5.2	FACEBOOK METEORU	32
5.3	INTERNETOVÉ STRÁNKY METEORU.....	32
5.4	AUDITIVNÍ PŘÍSPĚVKY POSLUCHAČŮ.....	33
5.5	FYZICKÁ AKTIVITA POSLUCHAČŮ	33
6	APLIKACE METOD	35

6.1	POJMENUJ OPICI.....	35
6.2	JAK VÁM ŠTĚKÁ PAPOUŠEK	38
6.3	STOPOVÁNÍ DINOSAURA	41
6.4	VÝZKUM PTAČÍCH DIALEKTŮ	44
6.5	VELKÁ LETNÍ SOUTĚŽ METEORU	45
6.6	NÁŘEČÍ ČESKÝCH STRNADŮ	48
7	PŘÍPADOVÁ STUDIE	50
7.1	CROWDFUNDING.....	50
7.2	METEORIT METEORU.....	51
7.2.1	HYDRONAUT DEEPLAB.....	55
7.2.2	SEXUÁLNÍ IMPRINTING	57
7.2.3	PREZENTACE PROJEKTŮ V METEORU	58
8	PŘÍNOS MARKA JANÁČE POŘADU METEOR	61
9	ZÁVĚR.....	65
10	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY.....	67
10.1	PRAMENY	67
10.1.1	ROZHOVOR.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
10.1.2	AUDIO ARCHIV POŘADŮ METEOR.....	67
10.1.3	PROJEKTY	69
10.2	LITERATURA	69
11	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	73
12	SEZNAM OBRÁZKŮ	73

1 Úvod

Pro výběr tohoto tématu pro svou bakalářskou práci jsem se rozhodla z několika důvodů. Rozhlas jako médium má pro mě velké kouzlo. Podněcuje totiž recipientovu fantazii a nutí ho nad věcmi přemýšlet. Vážím si také práce Českého rozhlasu, který zejména v poslední době prošel velkými změnami a pružně se přizpůsobuje potřebám dnešního posluchače. Cením si také toho, že Český rozhlas zároveň plní svou roli veřejnoprávního média a nepřebírá negativní návyky současných rádií. Moderní rozhlasové stanice vytvořily koncept moderátora diskžokeje a autora gagů a omezily prostor pro příběhy vyprávěné reportérem.¹

I v nepřeborné konkurenci moderních technologií si Český rozhlas drží své místo na mediálním trhu. Ráda sleduji práci lidí, kteří přispívají k jeho popularizaci. Tvorba Marka Janáče je toho vynikajícím příkladem. Věda a technika nepatří mezi témata, která by zaujala každého, proto je třeba jejich popularizaci věnovat větší úsilí. Rozhlasový magazín Meteor už přes padesát let přispívá k jejich popularizaci. Začínal jako pořad pro děti a mládež, ale postupem času se vyprofiloval na rodinný. V současnosti je Meteor nedílnou součástí mediální scény, která se zabývá vědou. Není tedy jediný, kdo se tématu věnuje. Jeho alternativou v tištěné podobě je například časopis *ABC*. Čtrnáctideník o přírodovědě a technice pro mládež, který v roce 2017 oslaví 60. výročí vzniku, si stále drží silnou čtenářskou základnu. Pro dospělé fungují periodika jako *Vesmír*, *21. století*, *Epocha*, *100+1 zahraničních zajímavostí* a mnohý další tisk i jeho internetové modifikace. Podobně dlouhou historii jako pořad Meteor a časopis *ABC* má také olomoucký festival dokumentárních filmů *AFO*, který v roce 2015 uvedl svůj 50. ročník.² Populárně naučné pořady vidáme i na televizních obrazovkách. Radím sem například *Dobrodružství vědy a techniky*, *Příběhy zvědavých přírodovědců*, *Zázraky přírody* nebo již zaniklý pořad *Port*. Český rozhlas dokonce provozoval samostatnou stanici *Leonardo*, která se plně věnovala vědě.³

---

¹ MCLUHAN, Marshall. Jak rozumět médiím: extenze člověka. Vyd. 1. Překlad Miloš Calda. Praha: Odeon, 1991. Eseje (Odeon), sv. 4. ISBN 80-207-0296-2. s.280.

² *AFO* (Academia Film Olomouc) je mezinárodní festival populárně-vědeckých filmů.

³ Stanice *ČRo Leonardo* byla spuštěna 1. září 2005. Zaměřovala se na popularizaci vědy, techniky, přírody, historie a medicíny. Vytvářely se zde vlastní pořady a také přebíraly naučné programy jiných stanic včetně Meteoru. Stanice zanikla 28. února 2013 společně s Rádio Česko a ČRo 6 a od 1. března téhož roku je nahradila nová stanice mluveného slova ČRo Plus, který posluchačům přináší analytickou

Hlavním tématem mé bakalářské práce je využití interaktivních metod práce s posluchači moderního veřejnoprávního rozhlasu. Demonstrovat je budu na příkladu vědeckotechnického magazínu Meteor v letech 2008 - 2013. V tomto období jako jeho tvůrce a moderátor pracoval Marek Janáč, který v průběhu pěti let svého působení zařadil do vysílání inovativní formy kontaktu s posluchači, a tím umožnil jejich podílení se na výsledné podobě pořadu. Zprostředkoval také zapojení recipientů nejen do vzniku pořadu, ale také jejich začlenění do vědeckých projektů, ať už finanční, mentální, nebo fyzické. Cílem této práce je deskripce způsobů, jimiž Marek Janáč ve vědecko-technickém magazínu Meteor popularizuje vědu. Dále je to určení inovací, které do vysílání zavedl po svém nástupu do redakce pořadu a shromáždění a popsání jím užitých interaktivních metod.

V další fázi své práce se již zaměřím na konkrétní projekty, jež vedly k vzniku interaktivních pořadů. Mezi tyto pořady řadím takové, které podněcovaly publikum jakýmkoliv způsobem k aktivitě. Patří sem tedy soutěže, které recipienty nutily vyhledávat informace, přemýšlet o problémech, řešit různé šifry. Řadím sem také veřejná promítání, zprostředkování návštěvy vědeckých pracovišť a jiných, veřejnosti obvykle nepřístupných míst a podobné akce. Stanovím aktivizující prvky, které Janáč pro popularizaci vědy užívá, a pomocí kvantitativní analýzy určím četnost těchto prvků v konkrétních pořadech. Zvolím několik projektů, které popíši na základě vlastního poslechu a následného rozhovoru s Janáčem. Využiji tedy i metodu oral history, která je pro charakter mé práce nezbytná.

Některé z mnou vybraných pořadů pocházejí z letního vysílání. Marek Janáč totiž v Meteoru začal praktikovat inovativní přístup k pořadům v tomto období. Až do jeho nástupu bylo v období prázdnin běžné vysílání repríz jednotlivých pořadů z minulého roku s drobnými úpravami. Jeho předchůdci v létě dělali pořady, které sice byly premiérami, povětšinou však šlo o „konzervy“,⁴ natočené na celé období letních prázdnin, jež na aktuální události léta nemohly reagovat. Janáč se pomocí narůstajícího počtu premiér ve vysílání v kombinaci s propracovaným systémem dlouhodobých soutěží snažil posluchače udržet u přijímačů i v období, jež bylo v minulosti dramaturgicky podceňováno.

---

publicistiku, interaktivní pořady, aktuální dění, politiku, vědu, byznys, společnost, to nejlepší ze sociálních sítí i renomované komentáty a vědce.

⁴ Tzv. *konzervy* jsou předem natočené auditivní materiály připravené až k pozdějšímu odvysílání.

Z množiny výzev, které ve vysílání Meteoru zazněly, jsem jich pomocí kvantitativní analýzy vybrala šest, které budu analyzovat v kapitole *Aplikování metod*. Vybrané projekty nejlépe pomohou naplnit cíle předkládané práce, neboť jejich význam v kontextu projektů Meteoru nelze opomenout. Připojím také tabulku shrnující prvky interaktivity, které se v jednotlivých projektech objevily.

Tyto projekty nebyly přínosné jen pro veřejnost, ale pomohly také vědeckému výzkumu. Jedním z problémů současné vědy je nedostatek finančních prostředků potřebných k realizaci výzkumů. Na toto téma Janáč při setkáních s odborníky často narážel. Rozhodl se tedy najít možný, ačkoliv vědomě okrajový, způsob řešení těchto potíží. Před několika lety se i do České republiky rozšířil nový trend sběru peněz na vlastní aktivity formou crowdfundingu. Mnoho uměleckých projektů už v té době úspěšně získalo finanční prostředky, ale jiné oblasti stále zůstávaly mimo centrum pozornosti. Janáč se proto po vzoru ze zahraničí pokusil hledat finanční pomoc zde. Spolu s posluchači Meteoru se pak podílel na prvních dvou pokusech o vědeckotechnický crowdfunding, které byly úspěšně dokončeny, ačkoliv ze strany Českého rozhlasu se jim nedostalo původně dohodnuté podpory.

Popis a vyhodnocení této crowdfundingové akce budou tvořit zásadní pilíř mé práce. Jejich význam jakékoliv dosavadní projekty překračuje. Ony by v budoucnu mohly inspirovat další vědce k následování a pomoci tím řešit nedostatek financí k realizaci plánovaných výzkumů. *„Většina vědeckých projektů potřebuje více peněz, než může dát crowdfunding. Veřejnou sbírkou nelze vstupovat do mezinárodních vědeckých aktivit či zajistit nákup drahých vědeckých aparatur v řádu desítek milionů korun. To, co může crowdfunding pomoci budovat, je start či rozvoj vědecké práce studentů, popularizace jejich výsledků a větší zapojení veřejnosti do dané aktivity. Z těchto důvodů jde pouze o doplňkové financování vědy, aplikovatelné jen na její malou část,“* podotkl Marek Janáč.⁵

Realizaci crowdfundingových projektů je potřeba věnovat obrovské množství péle a času autora, které může potenciální klienty crowdfundingových platforem od záměru odrazovat. Projekty, na kterých se podílel Meteor, jsou ale dokladem toho, že se vložená energie zúročí. I kdyby totiž crowdfunding neskončil vybráním požadované částky, alespoň na aktivity upozorní veřejnost. A vždy existuje šance, že by mohl

---

⁵ E-mailová korespondence s Markem Janáčem. Archiv autorky.

zaujmout potenciálního investora. Právě tuto funkci měl Český rozhlas plnit ve své roli zastřešujícího média.

Plánovanou dlouhodobou spoluprací vědců, Meteoru a jeho posluchačů na sérii crowdfundingových sbírek se nakonec nepodařilo zrealizovat. Skončila na konci roku 2013 Janáčovým dobrovolným odchodem z Českého rozhlasu. V současnosti Marek Janáč pracuje v redakci časopisu *Vesmír*, kde vytváří auditivní reportáže dostupné na webových stránkách. Plynule tedy navazuje na popularizaci vědy a techniky, které se v Meteoru věnoval.

Tématem mé práce se doposud nikdo nezabýval. Jejím přínosem tedy bude zmapování možností moderního veřejnoprávního rozhlasu na udržení přízně posluchačů v době, kdy je trh s médii již nasycen. Publikum má širokou škálu možností výběru nejen mezi tradičními ale i tzv. novými médii. Zejména současná mladá generace upřednostňuje nová média. Rozhlas je tedy ve stavu, kdy se musí pružně přizpůsobovat trendům. Má práce však může být také inspirací k myšlence, že úspěch Meteoru v období působení Marka Janáče dokazuje, že i pouhý jedinec, který je však pro svou práci dostatečně motivovaný a nadšený, dokáže pro veřejnoprávní instituci i pro vědu být obrovským přínosem.

2 Kritika pramenů a literatury

Jak už jsem v úvodu nastínila, populárně-vědecký magazín Meteor se i přes padesátiletou historii a nepopíratelný význam doposud nedočkal knihy zaměřené na svou historii a současnost. Existuje ale několik publikací, které se jeho činností zabývají. Vedoucí mé práce Mgr. Andrea Hanáčková, PH.D. v předchozích letech vedla také několik tematicky příbuzných prací, z nichž budu vzhledem k jejich zaměření na auditivní témata čerpat.

Vůbec nejobsáhlejším dílem pojednávajícím o Českém rozhlasu je publikace *Od mikrofonu k posluchačům*. Kolektiv autorů v čele s Evou Ješutovou na bezmála sedmi stech stranách seznamuje čtenáře s kompletními dějinami Českého a Československého rozhlasu. Chronologicky řazené kapitoly mapují vývoj rozhlasu v historickém kontextu, jenž je pro pochopení inovací ve vysílání nezbytný. Osmdesátiletá historie je rozdělena do devíti časových období, z nichž jsem se zajímala zejména o Renesanci rozhlasu 1959 - 1968, kde jsou popsány počátky Meteoru od roku 1962. Následující kapitola Svobodný rozhlas 1990 - 2003 se už tomuto rozhlasovému cyklu věnuje podrobněji a dotýká se také popularizace vědy na vlnách Českého rozhlasu obecně a dalším dětským pořadům, protože Meteor původně vznikl jako vědecko-technický cyklus pro děti a mládež. Jeho pozdější orientace na posluchače středního a staršího věku do původního konceptu nepatřila, ovšem už od začátku měl vycházet vstříc nejen zvědavým potomkům, ale stát se pravidelným poslechovým rituálem pro celou rodinu.

Titul *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů* sestavila opět Eva Ješutová spolu s více než třicetičlenným kolektivem autorů. Přehledná publikace tentokrát nerespektuje chronologickou posloupnost, ale pro snazší orientaci čtenářů řadí autory dokumentů abecedně. Kniha obsahuje stručnou bibliografii vybraných tvůrců, ale hlavní část výkladu se věnuje jejich umělecké tvorbě, která je zasazena do dobového kontextu. Hlavní osobnost, kterou jsem v knize studovala, byl samozřejmě Marek Janáč, ale možná ještě přínosnější byly profily autorů, se kterými jsem se doposud blíže nesetkala. Patřili mezi ně dřívější tvůrci Meteoru i další Markovi učitelé a inspirátoři. Mezi hlavními budu jmenovat Josefa Kleibla, Ivo Budila a Bohumila Koláře.

Pracovala jsem také s publikací *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby* Josefa Maršíka, která na pouhých šedesáti stranách koncentruje odborné

i základní termíny nezbytné pro práci s mediálními texty zaměřenými na auditivní kulturu. Studovala jsem zde zejména rozhlasové žánry.

Marshall Mc Luhan patří mezi světovou špičku mezi odborníky na média. Jeho kniha vydaná v roce 2011 v reedici *Jak rozumět médiím: extenze člověka* se zabývá obecným úvodem do mediální teorie. Přináší důležité poznatky z oblasti auditivní žurnalistiky a porovnává ji s původní psanou formou. Mc Luhanovo pojetí médií je velmi specifické a zakládá se na tezi, že média i vynálezy lidské společnosti obecně nejsou pouze pasivními prostředky, ale zpětně na člověka působí nejen obsahem, ale především způsobem svého sdělování. Hlavní myšlenka tedy spočívá v tom, že pokud si člověk sílu médií neuvědomuje, může nad nimi ztratit kontrolu a nechat se jimi ovládat.

Problematikou nových médií s akcentem na rozhlasovou a televizní tvorbu se v publikaci *Nové trendy v médiích II* zabývá Jan Motal. Spolu s kolektivem autorů nabízí teoretický i praktický vhled do mediální oblasti, kterou se budu zabývat. Upozorňuje nejen na pozitiva moderní žurnalistiky, ale dotýká se také její negativní stránky. Publikace osvětluje také pojem interaktivita, který je pro moji práci stěžejní. Ukazuje, jakým způsobem se v nových médiích projevuje a popisuje sociologii práce s posluchačem.

Jan Motal je rovněž autorem krátké publikace o konvenční a nekonvenční kultuře s názvem *Experimentální rádio*, kterou jsem pro potřeby své práce studovala. Tento edukativní text, který je primárně určen zájemcům o práci ve studentských rádiích, chce demonstrovat netradiční cestu k auditivní tvorbě. Naučit talentované tvůrce experimentovat a hledat nové kreativní postupy. Což je stejný pracovní postup, kterým se vydal Marek Janáč při tvorbě Meteoru.

Čerpala jsem také z diplomových prací studentů, kteří se zabývali podobnými tématy jako já ve své bakalářské práci. První z nich je diplomová práce studentky Vysoké školy báňské Bc. Lenky Papřokové s názvem *Současný rozhlasový feature a způsoby jeho sdílení*. Text postupuje od obecného ke konkrétnímu. Autorka začíná vysvětlením elementárních pojmů jako je zvuk, nebo rozhlas a přes ně se dostává k hlavnímu tématu, jímž je feature. Zabývá se jeho historií současností a hlavní důraz klade na distribuci a související právní podmínky. V této práci mě inspirovala hlavně kapitola zaměřená na možnosti a způsoby sdílení featurů, dále osobnosti tvůrců, mezi něž patří i Marek Janáč a publicisté, kteří ho inspirovali. Obohatilo mě i rozšíření znalostí o featuru samém.

Další diplomovou prací, z níž jsem čerpala, je *Neoformalistická analýza programu Arte Radia* studentky Masarykovy univerzity Bc. Dominiky Řebíkové. Díky ní jsem si ujasnila specifika deskriptivní případové studie, kterou budu aplikovat ve své hlavní kapitole věnované crowdfundingu. Díky autorčině zaměření na interaktivní médium radio on demand jsem také získala mnoho informací o možnostech rozhlasu v prostředí internetu.

Bakalářskou práci na téma *Rádio retro* napsala studentka Marie Dostálová. Text vznikl pod vedením Mgr. Andrey Hanáčkové, Ph.D., která je také mou vedoucí práce. Z bakalářské práce Dostálové jsem čerpala ve své kompilativní kapitole věnované pořadu Meteor a jeho historii. Vědecko-technický pořad Meteor byl totiž jedním z pořadů Rádia Retro a Dostálová si jej vybrala do své příkladové studie.

Další z akademických prací je mému tématu nejbližší. Jedná se o *Dramatické postupy v publicistickém magazínu Meteor* Lenky Vrzalové. Autorka textu, který vznikl na stejné fakultě, kde v současnosti píši já, rovněž absolvovala osobní interview s Markem Janáčem. O rozhovoru soudím, že byl podobně inspirativní jako ten, který jsem s Markem vedla já. Téma jejich hovoru se od mého částečně liší, proto jsem v bakalářské práci Lenky Vrzalové našla mnoho podnětných informací. Analyzovala fiktivní reportáže, kterými se následně budu zabývat i já v kapitole věnované interaktivnímu projektu *Stopování dinosaurů*. Jeho součástí byla také Vrzalovou analyzovaná reportáž *Dinosaurí stopa*. Neopomenutelným přínosem pro mě bylo také shrnutí problematiky popularizace vědy v Meteoru, ze kterého budu čerpat hned v jedné z úvodních kapitol.

Má práce nevzniká pouze na základě práce s literaturou, jsou pro ni nezbytné také prameny. Obrovské množství materiálů mi poskytl audio archiv Českého rozhlasu⁶, kde jsem měla možnost poslechnout si stovky hodin materiálu. V období působení Marka Janáče vzniklo přes dvě stovky dílů Meteoru v téměř hodinové délce. Bohužel se mi nepodařilo poslechnout všechny, ale stále na tom pracuji. Podle popisů jednotlivých dílů na webu Meteoru jsem se snažila o selekci pořadů s vysokou mírou interaktivity. K lepší orientaci mi pomohla také přehledová tabulka, kterou mi poskytl Marek Janáč, kde bylo možné interaktivní projekty lépe identifikovat mezi ostatními složkami jednotlivých pořadů.

---

⁶ Audio archiv: Hledání v Audio archivu. www.rozhlas.cz [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://hledani.rozhlas.cz/iRadio/?query=&reader=&porad%5B%5D=Meteor>

Ačkoliv ho zmiňuji až na konci, nejpřínosnějším pramenem mé práce byl bezesporu rozhovor s Markem Janáčem, ve kterém mi zodpověděl veškeré otázky a zároveň podněcoval nové. Ochetně se mnou také vedl emailovou korespondenci, ve které jsem se ho žádala o další materiály a informace, které mi mohl o Meteoru poskytnout pouze on. Bez jeho spolupráce by má práce nemohla nikdy vzniknout.

3 Metodologie

Pro pochopení tématu mé práce je zásadní seznámit se s auditivním magazínem Meteor. Ačkoliv má tento pořad mnohaletou historii, a je jednou z nejvýznamnějších platforem, které v naší republice popularizují vědu, doposud nevznikla žádná kniha, která by se plně věnovala tomuto fenoménu. Jako základ pro deskripci Meteoru jsem proto použila několik publikací, které se pořadem zabývají. V jedné z úvodních kapitol jsem se také věnovala profesní osobnosti Marka Janáče, který vzniku práce pomáhal. V této části práce jsem aplikovala metodu kompilace, která mi umožnila kvalitně zpracovat základní přehledový materiál k osobnosti Marka Janáče a vědecko-technickému magazínu Meteor.

S odbornou literaturou jsem pracovala zejména v úvodních kapitolách vzniklých kompilací. Pokud je tato metoda aplikována správně, měla by být výsledkem tvořivého postupu autora. Jedná se o systematické shrnutí poznatků několika jiných autorů, kteří ke stanovenému tématu v minulosti něco napsali. Metoda pak bývá základem rozsáhlejší práce, kterou dále tvoří autorův vlastní text. Zvýšený důraz zde musí být kladen na citace, které jsou užívány ve vysoké kvantitě.⁷ Kompilaci využiji primárně v kapitolách věnovaných Meteoru a jeho tvůrcům s důrazem na Marka Janáče. Konkrétní tituly, které jsem zvolila, jsou již výše popsány v kapitole *Kritika pramenů a literatury*.

V další fázi své práce jsem aplikovala metodu oral history prostřednictvím rozhovoru s Markem Janáčem, který se uskutečnil v Praze dne 6. listopadu 2014. Přípravná část této metody spočívala v důkladném studiu dostupných materiálů o narátorovi. Následuje nestrukturovaný rozhovor, kdy respondent reflektujícím způsobem vzpomíná na minulé události.⁸ Při takto získaném rozhovoru nahraném na diktafonu jsem se Marka Janáče dotazovala na projekty, o kterých jsem před tím četla dostupné články a poslouchala jejich auditivní výstupy použité do vysílání Meteoru. Na základě takto získaných informací jsem vybrala nejzajímavější interaktivní projekty, na které jsem se dále doptávala. Až do této fáze jsem měla k dispozici pouze finální

---

⁷ Šablona diplomové práce [online]. In: . [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.filmadivadlo.cz/pro-studenty/temata-kvalifikacnich-praci/sablona-kvalifikacnich-praci>

⁸ HENDL, Jan: *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN: 80-7367-040-2. s.390.

produkty, ale o jejich vzniku jsem měla jen fragmentární povědomí. Rozhovor s Markem tedy mou práci výrazně posunul a pomohl mi ujasnit si, jakým způsobem mám dále pokračovat.

Další metodou, kterou jsem pro potřeby své práce využila v kapitole *Aplikování metod* je kvantitativní analýza. Z množiny desítek výzev, které Meteor svým posluchačům nabídl, jsem na základě rozhovoru s Markem Janáčem vybrala šest těch, které byly nějakým způsobem výjimečné. Pak jsem stanovila metody, jež vzhledem k recipientům pořadu považuji za interaktivní, a jejich prvky jsem k jednotlivým projektům přiřazovala. Z této části práce vznikla přehledová tabulka definující nejužívanější metody interaktivity.

Metodu kvantitativní analýzy jsem přizpůsobila potřebám své práce a některé kroky jsem proto vynechala. Nejprve jsem formulovala výzkumnou otázku a zeptala se, které interaktivní prvky jsou v pořadech Meteoru nejvíce užívány. Jako výběrový soubor jsem stanovila všechny pořady. Výběrem patřičného vzorku ze souboru jsem určila šest projektů, se kterými jsem dále pracovala. Selekci prošly auditivní cykly *Pojmenuj opici*, *Jak vám štěká papoušek*, *Stopování dinosaura*, *Výzkum ptačích dialektů*, *Velká letní soutěž Meteoru* a *Nářečí českých strnadů*. Pak jsem určila zkoumané kategorie, které jsem následně určovala ve vzorcích souboru. A nakonec definovala závěr, který jsem ještě doplnila graficky provedenou tabulkou.

Jako poslední jsem užila deskriptivní metodu ve své *Případové studii* zaměřené na crowdfunding. Případová studie je součástí kvalitativní analýzy a lze ji považovat také za způsob sociologické analýzy. Na rozdíl od výše popsané kvantitativní metody se soustřeďuje na detailní rozbor jednoho případu s cílem porozumět i případům podobným.⁹ Případovou studii jsem aplikovala na crowdfundingový projekt Marka Janáče *Meteorit Meteoru*. Ten se skládal z crowdfundingových sbírek na vědecké výzkumy s názvem *Hydronaut DeepLab* a *Sexuální imprinting*, které se tím staly prvním pokusem o vědecký crowdfunding v České republice, a také pomyslným vrcholem Janáčovy popularizace vědy a techniky v rozhlasovém pořadu Meteor.

---

⁹ TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4. s. 65.

4 Meteor

Vědeckotechnický pořad Meteor vznikl v šedesátých letech minulého století z potřeby Českého rozhlasu posluchače vzdělávat, atraktivní formou informovat o vědeckých objevech a obecně popularizovat vědu. Právě vzdělávání je totiž jednou z funkcí, které rozhlas veřejné služby odlišují od soukromých stanic. Produkci edukačních pořadů diktují také právní normy, kterými se fungování veřejnoprávních médií řídí.¹⁰

Původně byl týdeník Meteor určen pro dětské posluchače od dvanácti let věku. S postupným rozvojem pořadu a jeho narůstající popularitou se ale okruh posluchačů, které chtěl Meteor oslovit, rozšiřoval. Už v 60. letech věnoval pozornost středoškolákům, například při soutěži *Natura semper Viva*, a vysokoškolákům v rubrice *První kroky*, která se zabývala úspěšnými vysokoškolskými pracemi. Podporu mládeže prokázal také spoluprací na vzniku mládežnického hnutí Brontosaurus, které se dodnes zabývá dobrovolnickou pomocí přírodním i historickým památkám, vzděláváním a ekologií.¹¹

V současnosti je koncepce pořadu Meteor určena pro celé rodiny. Nabízí tedy široký výběr témat a různý stupeň odbornosti prezentovaný předními českými i zahraničními odborníky. Meteor se věnuje nejen popularizaci vědy a techniky. V průběhu let se v pořadu vyprofilovalo několik základních vědeckých oblastí, ale své místo zde mají také společenské a humanitní vědy jako archeologie, historie, filologie.¹²

---

¹⁰ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Vyd. 1. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9. s. 459.

¹¹ *Hnutí Brontosaurus* [online]. [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <https://www.brontosaurus.cz/>

¹² DOSTÁLOVÁ, Marie. *Rádio Retro*. Olomouc, 2015. Bakalářská. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Andrea Hanáčková Ph.D. s. 57.

4.1 Historie Meteoru

Poprvé byl *Meteor - týdeník vědy a techniky pro mládež* vysílán na stanici Praha 27. září 1963 v pátek ve 14.30 hodin.¹³ Ale jeho tehdejší podoba se od té, kterou známe dnes, lišila. Projekt nového pořadu byl oznámen už v roce 1962, nakonec se ale realizoval až o rok později¹⁴. Doba, kterou posluchači museli na nový týdeník čekat, se zúročila. Díky pečlivé přípravě mohl vzniknout populárně-naučný pořad dosud nevídané kvality a obliby. Meteor pokračoval ve stopách svého tematického předchůdce - pořadu *Stop magazin*¹⁵ - z druhé poloviny padesátých let, a později ho výrazně předčil.

Meteor nedostal z počátku příliš atraktivní vysílací čas. Měl pouze půlhodinovou stopáž a své pevné místo na vlnách Českého rozhlasu si musel teprve vydobýt. První moderátorské duo tvořili Dagmar Sedláčková a Oldřich Unger¹⁶. Pro každý díl měli připravené jedno hlavní téma, které bylo doplňováno pouze několika drobnými vědeckými zajímavostmi. Náplní historicky prvního vysílání Meteoru byla Ungerova *Reportáž o zvláštностech Chýnovské jeskyně v jižních Čechách - Horolezci v podzemí*. Unger stál nejen u zrodu pořadu, ale pak se stal i jeho dlouholetým tvůrcem. Určil také směr, kterým se má pořad i v budoucnu ubírat.

Jeden z jeho zásadních počinů souvisel se zálibou ve sbírání zvuků. Spolu s ing. Pavlem Pelcem začali vytvářet obsáhlý archiv nahrávek zpěvu ptáků. Spolupráci a vzájemnou výměnu materiálů navázali také se zahraničními kolegy z přírodovědné redakce BBC Bristol. Vytvořili *Zvukový archiv Meteoru*, což je nejrozsáhlejší kolekce hlasových projevů evropského ptactva u nás.¹⁷ Na základě těchto nahrávek vznikl v roce 1968 i oblíbený pořad *Hlas pro tento den*, který Unger tvořil.¹⁸ Jeho nahrávky použili

---

¹³ JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 202.

¹⁴ BAUMAN, Milan. *Meteor se zrodil z bolesti*. In. *Svět rozhlasu: bulletin o rozhlasové práci*. Praha: Český rozhlas, 2013. ISSN 1213-381. s.50 - 51.

¹⁵ Týdeník *Stop magazin*, který se vysílal ve druhé polovině padesátých let a tvořily ho dvě programové řady – Cestujeme na vlně 470 metrů a medailony osobností ze světa vědy – jež se po týdnu střídaly.

¹⁶ Oldřich Unger začal v rozhlase jako dopisovatel-externista, po dokončení střední hospodářské školy nastoupil na pozici zprávař, redaktor a reportér (i sportovní). V roce 1962 dostudoval také střední školu novinářskou a nastoupil do redakce vědy a techniky pro mládež pod vedením Josefa Kleibla.

JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 201.

¹⁷ Tamtéž. s. 202.

¹⁸ Za tento cyklus získal Oldřich Unger první cenu v Rozhlasové žatvě 1968. O rok později připravil i další řadu oblíbeného seriálu. Počátkem 70. let vydal Merkur celý komplet nahrávek na magnetofonových pásech.

i Miloň Čepelka a Zdeněk Svěrák při produkci parodické rozhlasové hitparády *Šest na bidýlku*.¹⁹

Byl to také Unger, kdo v Meteoru založil tradici vědců-popularizátorů. Povedlo se mu vytvořit skupinu pravidelně přispívajících autorů, kteří dokázali nejen dosahovat vynikajících výsledků v oblasti svých výzkumů, ale poznatky také uměli předávat dál a obohatit o ně i laickou veřejnost. Mezi nejoblíbenější patřili astrofyzik Jiří Grygar, lékař František Koukolík i mnoho dalších uznávaných kapacit.²⁰

Svou moderátorskou zdatností Unger dokonce dokázal introvertní a stydlivé vědce přimět k živému a zajímavému rozhovoru. Jeho schopnost hledat přitažlivá témata, zpracovávat je originálním způsobem, dělat reportáže, při kterých se posluchač cítil být přítomný, to vše způsobovalo rychlý nárůst poslechového. V průběhu necelých deseti let, kdy pořad připravoval, se Meteor stal jedním z posluchačsky nejúspěšnějších pořadů Českého rozhlasu vůbec. Nárůst posluchačů si proto žádal změnu koncepce, kterou vytvořil tehdejší šéf redakce vědy a techniky Josef Kleibl.²¹ V roce 1965 získali autoři Oldřich Unger a Josef Kleibl za přípravu Meteoru ocenění Československé akademie věd. Cena byla tehdy historicky poprvé udělena za práce, které popularizují výsledky československé vědy.²²

Po pěti letech od vzniku se Meteor stal magazínem.²³ Získal o čtvrt hodiny delší stopáž a posluchačsky přitažlivější vysílací čas v sobotu v 9.15 hodin. Hodinovým pořadem v 8.00, jak ho známe dnes, se stal až v roce 1972.²⁴

---

¹⁹ Tato dvojice pak vysílala také zábavný mystifikační pořad *Vinárna U pavouka*, kde Oldřich Unger vystupoval jako ing. Artuš Lefler. A právě zde se v roce 1966 poprvé mluvilo o postavě génia Járy Cimrmana, jehož divadlo později v Malostranské besedě společně založili. Zajímavostí je, že z reportéra Oldřicha Ungera se stal také herec. Jeho umělecké angažmá v Divadle Járy Cimrmana mělo velký úspěch. Po deseti letech ho však dobrovolně opustil, aby neohrozil jeho fungování svým podpisem Charty 77.

JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 202.

²⁰ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Vyd. 1. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9. s. 460.

²¹ Josef Kleibl nastoupil do Československého rozhlasu, redakce vědy a techniky pro mládež, po ukončení studia na Filozoficko-historické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Po pěti letech úspěšného působení zde převzal funkci šéfa redakce po Josefu Kolářovi na jehož popularizační vzdělávací tradici navazoval.

Tamtéž. s. 93.

²² JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 202.

²³ Magazín je pestrý složený rozhlasový pořad, v němž jsou spojeny obvykle průvodním slovem moderátora tematicky, žánrově, slovesně hudebně různorodé příspěvky do kompozičně uceleného tvaru. Vysílá se většinou s pravidelnou periodou, často obsahuje stálé rubriky. Svou kompozici, založenou zpravidla na střídání krátkých aktuálních publicistických příspěvků a informací s hudbou, odpovídá

Od počátků *Meteoru* ho redigoval a tvořil Oldřich Unger, později ve spolupráci s Bohumilem Kolářem.²⁵ Svou nejlepší práci odváděl Kolář v *Meteoru* v období šedesátých až osmdesátých let. Specializoval se hlavně na tvorbu fiktivních reportáží, pásem a medailonů, kterým se věnoval s maximální pečlivostí.²⁶ Pro fanoušky je přesto pořad spojen hlavně se jménem Josefa Kleibla.

Na počátku 60. let se právě Kleibl zasadil o vznik pořadu. Kvůli pracovní vytíženosti ve funkci šéfa redakce vědy a techniky pro mládež nemohl pořad zpočátku sám připravovat, tak do něho alespoň nepravidelně přispíval. Pak v letech 1973 až 1992 *Meteor* vytvářel, celkově se však na jeho fungování podílel 28 let. Ve své praxi rád využíval příspěvků kolegů, kteří už v rozhlase z politických důvodů nemohli působit.²⁷ Ostatní pořady vytvářel sám a *Meteor* udržoval na vysoké profesionální úrovni. Mezi klenoty jeho tvorby patří například medailony *Tajemství bolesti*, *Genové šarády*, *Růže růžová*, nebo tematické díly *Meteoru* *Portréty ze staré galerie*, *Zpráva o službě s meteorologem na Pradědu* a další.²⁸

Na Kleiblovo místo nastoupil další významný autor Ivo Budil. Oblastí jeho zájmu byla především astronomie a kosmický výzkum. Komentoval cestu Apolla 11 i přistání prvního člověka na Měsíci. Organizoval besedy, sledoval cesty do vesmíru a společně s odborníky připravoval mnoho pořadů, například celou řadu *Rozhlasových univerzit*.²⁹ V roce 1974 musel z Československého rozhlasu odejít. Své příspěvky do *Meteoru* psal dál, avšak už pouze pod pseudonymem. Pracoval pak v redakci časopisu *Vesmír*, který se rovněž zabývá popularizací vědy. Do rozhlasu se vrátil v roce 1990

---

dynamickému životnímu rytmu současného rozhlasového posluchače a respektuje tendence k tzv. kulisovému poslechu. Má často periodický charakter a stálé rubriky.

MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček pojmů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. s. 18.

²⁴ *Český rozhlas: Audio archiv-Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://prehraovac.rozhlas.cz/audio/808395>

²⁵ Bohumila Koláře ovlivnilo členství v Dismanově souboru, kde se od osmi let věnoval práci s mluveným slovem a výchově k umění. Práce s dětmi mu tedy byla blízká, a proto v roce 1962 nastoupil do redakce vědy a techniky pro mládež. Současně také studoval Fakultu sociálních věd a publicistiky na Univerzitě Karlově v Praze. Vysílat začínal pro mladší školní děti, kterým připravoval nový pořad *Otazník pro tebe*, nebo seriály *Hraj si, tu máš kohouta* a *Ten člověk je blázen!*

JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 103.

²⁶ Tamtéž. s. 103-104.

²⁷ Tamtéž. s. 93.

²⁸ Tamtéž. s. 93 - 95.

²⁹ Za tvorbu *Rozhlasové univerzity* získal v roce 1966 ocenění Československé akademie věd za popularizaci vědy.

a v roce 1992 začal připravovat *Meteor*.³⁰ Svůj poslední díl odvysílal v roce 2006, popularizaci vědy se však věnoval nadále při zakládání nové stanice Leonardo.³¹

Po Ivo Budilovi vstoupila do redakce tvorby Meteoru první žena. Doménou Jindry Jarošové byla historie a především egyptologie, podpořená vlastní reportážní cestou do Egypta. Při svém dvouletém působení v pořadu točila například seriál o významných Čechách, kteří objevovali Egypt.³²

V roce 2008 Jarošovou vystřídal Marek Janáč, jehož fungování v pořadu Meteor je hlavním tématem mé bakalářské práce. Po úspěšné pětileté éře ho vystřídal současný autor pořadu Petr Sobotka. Funkci moderátorky pořadu plnila po nejdelší čas herečka Dagmar Sedláčková. Meteor uváděla od počátku až do roku 1999. Za jejího působení se vystřídali tvůrci Unger, Kleibl a Kolář. V roce 2008 ji nahradila Kateřina Březinová, která dnes spolupracuje se Sobotkou. Ve více než padesátileté historii pořadu na něm pracovalo také několik režisérů. Patřili mezi ně Ladislav Rybišar, Karel Weinlich, Jan Berger, Vladimír Gromov, Jaroslav Kodeš a režisérka Ivona Žertová.³³

Ve svých počátcích Meteor vznikl jako reportážní pořad. Postupem času ho tvůrci, kteří přicházeli s různými schopnostmi a zkušenostmi, obohacovali o nová témata a také o další rozhlasové žánry.³⁴ K nejvýraznějším přínosům patří příchod rozhlasových pásem, přednášek, medailonů, featurů a později i fiktivních reportáží. Meteor se věnoval také dramatické rozhlasové činnosti. Největší oblíbenosti dosáhly kriminální příběhy o Sherlocku Holmesovi. Uváděly se ale také rozhlasové adaptace dobrodružných knih Thora Heyredala, Jacques-Yves Coustea, Rafaela Moralese, nebo četby vědecko-fantastických povídek Raye Bradburyho a Isáka Asimova.³⁵

---

³⁰JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 27.

³¹ Tamtéž s. 28.

³² Tamtéž s. 81 - 82.

³³BĚLOHLÁVEK, Tomáš. *Meteor - půlstoletí vědy a techniky*. In. *Svět rozhlasu: bulletin o rozhlasové práci*. Praha: Český rozhlas, 2013. ISSN 1213-381. s. 44.

³⁴Rozhlasové žánry - označení pro typy rozhlasových žurnalistických, uměleckých, vzdělávacích nebo zábavných projevů, pro které jsou charakteristické určité shodné tematické, kompoziční nebo formové znaky, resp. soubory těchto znaků, pomocí nichž lze tyto projevy vzájemně odlišit a klasifikovat. Na žánry nelze pohlížet jako na absolutně platné vzory, šablony, ale jen jako na jisté abstraktní modely, které pomáhají ztvárnit určité téma způsobem, jenž je nejvhodnější k dosažení stanoveného záměru. Žánry rozhlasové žurnalistiky se zpravidla rozdělují do dvou základních skupin, na: a) zpravodajské, b) publicistické.

MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček pojmů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. s. 32.

³⁵JEŠUTOVÁ, Eva. *Výročí Meteoru - epilog*. In. *Svět rozhlasu: bulletin o rozhlasové práci*. Praha: Český rozhlas, 2014. ISSN 1213-381. s. 44 - 45.

V roce 2013 získal Meteor za své přínosy ocenění. Čestné uznání za mimořádně úspěšnou a prospěšnou práci pro popularizaci vědy, zejména mezi mládeží, mu udělila Učená společnost České republiky.³⁶ V témže roce Meteor oslavil také 50. výročí od vzniku. Za tu dobu se vyprofiloval z běžného týdeníku na jednu z nejvýznamnějších platforem pro popularizaci vědy v České republice. Vychoval si široké řady příznivců, z nichž některým výrazně ovlivnil život a určil jejich kariérní směřování. Pro některé posluchače znamenal třeba jen zpříjemnění začátku dne, nebo součást životní rutiny, jiní si třeba vybrali jedinou jeho rubriku, kterou poslouchali, nebo ho vnímali pouze jako kulisový poslech. Ale každý, kdo Meteor poslouchal, si z něho něco odnesl.

4.2 Marek Janáč

„Rozhlas je droga jako každá jiná.“ Marek Janáč³⁷

Bývalý autor *Meteoru* Marek Janáč patří mezi naše nejlepší rozhlasové tvůrce. Jeho schopnosti, invenci a zápal pro auditivní tvorbu oceňuje nejen početná posluchačská základna, kterou si léty kvalitní práce vybudoval, ale také odborná veřejnost.

Rozhlasové kultuře propadl už v dětství, kdy ho k poslechu od nejtělejšího věku vedli prarodiče. Přitahovala ho ale také technika, kterou se později rozhodl studovat na střední průmyslové škole strojní. Zaměstnancem Českého rozhlasu se stal ve dvaceti letech, když po maturitě zkusil štěstí v rozhlase. Osudnou se mu stala volná pozice inspektora vysílání.

O rok později nastoupil na stanici Praha do redakce Kaleidoskop AZ, kde pracoval pod vedením Pavla Tumlíře.³⁸ Vlastní rozhlasovou tvorbu zahájil pásmem *Bylo, nebylo...* o konstruktérovi slavného vozu Aero, Břetislavu Novotném. Po

---

³⁶ JEŠUTOVÁ, Eva. *Výročí Meteoru - epilog*. In. *Svět rozhlasu: bulletin o rozhlasové práci*. Praha: Český rozhlas, 2014. ISSN 1213-381. s. 46.

³⁷ JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 76.

³⁸ Pavel Tumlíř odstartoval kariéru jako dramaturg v Městském oblastním divadle v Benešově. V roce 1958 nzačínal jako hlasatel v Českém rozhlase do *Rozhlasu po drátě*, pak nastoupil do redakce dětského vysílání do pořadů *Pionýrské jitřenky* a *Vysílejte s námi*. Výrazným rysem jeho práce byla vždy snaha vtáhnout dětského posluchače.

³⁸ JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 197.

úspěšném debutu následovaly další vlastní projekty i výrazné pořady, na kterých spolupracoval se známými autory. Se Zdeňkem Boučkem³⁹ se podílel na tvorbě magazínu *Halalí* a s Pavlem Tumlířem vytvořili dokument *Jičín, město pohádky*. Už v této době se začala projevovat jeho snaha reálně zapojovat posluchače do procesu vysílání, jako spoluautor konceptu a scénárista soutěže *Sedm pádů*.

Spolu s přibývajícím zkušenostmi se u Janáče začalo projevovat tendování k náročným rozhlasovým tvarům, jako jsou reportáž, dokument, feature⁴⁰ a časosběrná metoda natáčení. V Českém rozhlasu postupně přispíval na stanice Praha (později Dvojka), Radiožurnál, Vltava a Leonardo. Vstoupil do profesních organizací Syndikát novinářů a Sdružení pro rozhlasovou tvorbu.

Na vlnách Českého rozhlasu úspěšně tvořil různé pořady od drobných reportáží až po náročné dokumenty. Jedním z vrcholů jeho tvorby v Českém rozhlasu bylo natočení několika dokumentů v cyklech *Cesta - s mikrofonem po skrytých stopách osudů* a *Ismý po česku*. Jeho pořad *Komunismus*, který ocenila porota jako nejzdařilejší z celé řady, se stal Dokumentem roku 2005.

V 90. letech se začal pravidelně účastnit soutěžní přehlídky Report.⁴¹ V průběhu své desetileté účasti získal řadu prestižních ocenění.⁴² Jedním z nejceněnějších byla Hlavní cena generálního ředitele Českého rozhlasu udělená za pořad *Válečný dekameron* (2005). Janáčův přínos Reportu však nespočíval pouze v účasti na soutěži, ale zejména ve vedení analytických diskusí nad ostatními pořady. Zde uplatnil obsáhlé znalosti rozhlasové problematiky. Jeho mnohdy provokativní názory a kritický pohled

---

³⁹ Zdeněk Bouček byl publicista, reportér, dokumentarista, režisér a sběratel zvuků. Podílel se na založení sdružení pro rozhlasovou tvorbu a své celoživotní profesní působení spojil s rozhlasem. Působil v pořadech *Jen tak s...* a *Halalí*. Věnoval se především tvorbě dokumentů a hrám faktu, které jsou obdobou žánru feature. O Marku Janáčovi říká: „*Je enfant terrible české rozhlasové žurnalistiky, které s lehkou paličatostí dozrává jako mladé víno.*”

JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 20.

⁴⁰ *Feature* je vrcholným rozhlasovým žánrem na pomezí publicistické a umělecké tvorby. Je založen na skloubení různých prvků dramatických, hudebních, a věcných, usilujících o postihu podstaty daného problému. Autoři featurů se snaží vyhledávat a vzbuzovat emoce a stavět na nich své příběhy.

PAPŘOKOVÁ, Lenka. *Současný rozhlasový feature a způsoby jeho sdílení*. Diplomová práce. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2013. s. 9-11.

⁴¹ Report je soutěžní přehlídka zpravodajských, publicistických a dokumentárních pořadů, kterou letos už po pětadvacáté pořádá Sdružení pro rozhlasovou tvorbu a Český rozhlas.

⁴² *Den Radiožurnálu* (3. cena, kategorie dokument, 1996), *Piafka* (2. cena, kategorie publicistiky a dokumentu, 1997), *Natálka* (v téže kategorii, 1998), *Když domy padají* (2. cena za publicistický pořad, 2005) a za dokument *Idítě damóje!* (3. cena, 1999), *Divnopis* (spolu s Pavlem Tumlířem, 2. cena, kategorie denní žurnalistika, 2005), *Ruší nám to natáčení* (1. cena v kategorii dokument, feature, pásmo, 2006), *Svět Miroslava Z.* (1. místo, kategorie dokument, feature, pásmo)

na moderní rozhlasovou tvorbu na Reportu od roku 2008, kdy začal vytvářet pořad Meteor a soutěže se přestal účastnit, citelně schází.⁴³

Další soutěží, které se úspěšně účastní, je Prix Bohemia Radio⁴⁴. V roce 1996 získal Národní cenu za pořad *Mámo, já fetuju* a Mezinárodní cenu získal v roce 2009 společně s J. Jirátovou za populárně naučný pořad *Mokrsko 2008*. Na poděbradském ročníku Prix Bohemia Radio 2007 uspořádal pro zájemce workshop *Figlování*. Kolegy zde atraktivní formou učil využívat široké možnosti moderních stříhových programů. Velký ohlas ho přiměl k několikerému opakování workshopu v rozhlasových redakcích po celé republice. Další osvětovou činnost vytvářel také v Klubku (zkratka znamenala Klub rozhlasových kolegů), které založil s Michalem Ratajem. Tyto kritické poslechové podvečery pořádal v Českém rozhlase s cílem seznámit autory s inspirativní tvorbou, která by mohla obohatit jejich další směřování. Součástí setkání v Klubku byly i prezentace úspěšných zahraničních pořadů, které on nebo kolegové přivezli ze zahraničních soutěží. Trávil týdny v archivech, kde auditivní klenoty vyhledával, aby z nich mohl těžit nejen sám, ale také se o ně dělit s ostatními kolegy.⁴⁵

V roce 2008 převzal tvorbu vědecko-technického magazínu Meteor, čímž začalo období, kterému se budu věnovat ve své práci. Právě zde v redakci Meteoru mohl Marek Janáč plně využít své zaujetí pro vědu.

4.3 Meteor v éře Marka Janáče

„Ač zpracovávám vědecká témata a aktuální stav poznání, popularizaci vědy považuji za tvorbu na úrovni jazykového překladu básně. Výsledkem - na rozdíl od bonmotu srovnávajícího dobrý překlad s ženou - má být překlad věrný i krásný zároveň.“⁴⁶

Marek Janáč

---

⁴³ JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 76.

⁴⁴ Mezinárodní festival rozhlasové tvorby Prix Bohemia Radio je tradiční mezinárodní soutěžní přehlídkou rozhlasové tvorby, jejímž vyhlašovatelem a pořadatelem je od roku 1976 Český rozhlas.

⁴⁵ Tamtéž. s. 76.

⁴⁶ Marek Janáč. In: www.rozhlas.cz [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/historie/_zprava/marek-janac--1145692

Marek Janáč do Meteoru nastoupil po své předchůdkyni Jindře Jarošové. Vysílat začal spolu s Kateřinou Březinovou, kterou vybral v konkurzu na externí spolumoderátorku. První díl pořadu s novým moderátorským duem uslyšeli posluchači 1. listopadu 2008 na stanici Leonardo. Moderátoři shrnuli šestačtyřicetiletou historii pořadu i s ukázkami vysílání z let minulých a hlavní změny, které v pořadu nastaly.⁴⁷ Také zahájili v rámci Meteoru později velmi oblíbený seriál *Divnopsis*, na kterém s Janáčem pracoval také Pavel Tumlíř, a jazykovědec Milan Harvalík. Tento oblíbený etymologický seriál mapuje zvláštní názvy měst a obcí po celé České republice a zkoumá jejich nejpravděpodobnější původ.

4.3.1 Divnopsis

Z cyklu *Divnopsis* po čase vznikla také úspěšná kniha⁴⁸ a populární televizní seriál.⁴⁹ „*Pihel, Ublo, Hylváty - Divnopsis - aneb proč se to tak jmenuje,*“ právě těmito slovy začíná pořad, který posluchačům přináší poučení i zábavu. Marek Janáč se v každém dílu spolu se svým týmem vydává na jedno místo v republice, které nese název něčím zajímavý a mnohdy i komický. Přímo tam se ptá obyvatel, co o původu názvu místa vědí. Lidé často netuší, ale snaží se vymyslet svou hypotézu, kterou pak na pravou míru uvede Milan Harvalík. Ani tento zkušený jazykovědec se vždy nedopátrá pravdy, ale přináší alespoň pravděpodobné varianty způsobu vzniku. Posluchači se zde mimo hlavního tématu často dozvídají také původní významy dnešních ustálených slovních spojení, pořekadel a podobně.

4.3.2 Snídaňová fyzika

Další oblíbenou rubrikou, kterou Marek Janáč v Meteoru zavedl, je *Snídaňová fyzika*. V tomto pořadu řešil ve spolupráci s odborníky zajímavé fyzikální děje „stravitelné“ v čase snídaně. Ohlas ze strany posluchačů byl obrovský. Do redakce

---

⁴⁷ *Český rozhlas: Audio archiv-Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://prehraovac.rozhlas.cz/audio/812365>

⁴⁸ Dosud vyšly dva díly v letech 2006 a 2008.

⁴⁹ *Divnopsis*. In: www.rozhlas.cz [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/porady/_porad/2165

chodily desítky námětů a dotazů, ze kterých pak Janáč vybíral ty nejzajímavější, které se dostaly do vysílání. S Vladimírem Kopeckým zpracoval například téma kávové skvrny, které později vyšlo v časopise *Vesmír*.⁵⁰ S Tomášem Tycem experimentoval s posluchačovým dotazem, jenž se týkal seriálu *Červený trpaslík*.⁵¹ Dotaz je dovedl až k otázce, zda je možné si ve vesmíru uvařit čaj. A tato reportáž se dočkala i audiovizuálního zpracování.⁵²

4.3.3 Problematika obrazu

V dnešní době, kdy je svět silně zaměřený na vnímání okolí zrakově, je rozhlas znevýhodněn. Díky vzrůstající konkurenci dalších médií je proto nutné publiku přinášet stále něco nového, zajímavějšího a jiného a zdánlivého handicapu absentujícího obrazu se snažit využít. „*Rozhlas je film bez obrázků. Film, který si můžete udělat takřka sami bez spousty lidí a peněz,*“⁵³ říká Janáč. Díky svým dlouholetým zkušenostem dokáže využít dostupné prostředky k dosažení maximálního výsledku. Zvláště pokud najde partnera, který je schopný improvizovat a experimentovat s ním na stejné vlně, a který je schopen co nejefektivněji verbálně vizualizovat odborný výklad.

Právě takového „kolegu experimentátora“ našel Marek Janáč v astronomovi Jiřím Grygarovi. Společně pracovali na mnoha projektech, z nichž jako nejzajímavější budu jmenovat sérii fiktivních reportáží z vesmírného prostředí. V historii *Meteoru* se fiktivním reportážím věnoval už Bohumil Kolář, který je u nás poprvé spojil s popularizací vědy. Nepoužíval je příliš často. A nikdo po něm tento perspektivní rozhlasový žánr nepřevzal, přednost měly například dramatizované popularizační fikce. Vrátil se k nim tedy až po několika letech Marek Janáč, a to s vynikající odezvou ze strany recipientů.⁵⁴

---

⁵⁰ KOPECKÝ, Vladimír. *Fyzika v kapce kávy* [online]. In: . 2013 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://casopis.vesmir.cz/clanek/fyzika-v-kapce-kavy>

⁵¹ Původní posluchačova otázka zněla tak, že v úvodní znělce seriálu natírají hrdinové kosmickou loď ve vesmíru barvou a zda by to bylo reálně možné.

⁵² JANÁČ, Marek. *Jak se vaří čaj ve vesmíru* [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <https://vimeo.com/64938902>

⁵³ Z rozhovoru s Markem Janáčem. Setkání proběhlo 6. listopadu 2014 v Praze. Viz osobní archiv autorky.

⁵⁴ VRZALOVÁ, Lenka. *Dramatické postupy v publicistickém magazínu Meteor*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. s. 46.

4.3.4 Fiktivní reportáže

Při svém pětiletém působení v pořadu Janáč vyprodukoval necelou desítku fiktivních reportáží, vždy ve spolupráci s vědci. Právě s Jiřím Grygarem natočil jedinečnou třídílnou minisérii. První díl byl v Meteoru odvysílán 16. října 2013 o neutronové hvězdě, o týden později o černé díře a poslední zavedl posluchače až do počátků vesmíru. „*Bylo skvělé sledovat, že mám vedle sebe člověka, který je v běžném životě vážený odborník ve vědě. A přitom teď je ochotný lézt se mnou po kolenou na zemi, aby mohl ze tří centimetrů sledovat strukturu koberce a říkat: Tohle je atmosféra neutronové hvězdy, má jenom 1,5 milimetru! V rozhlase je totiž výrazný rozdíl mezi tím, když něco pouze říkáte, nebo to skutečně děláte, zvláště pro nás neherce,*“⁵⁵ přiblížil atmosféru natáčení Marek Janáč. Natáčení těchto fiktivních reportáží bylo velmi dynamické a prostorově ukotvené ve fyzické aktivitě natáčejících. Janáč pochopil význam vzdálenosti od mikrofonu a proměňoval velikost záběru od detailů přes polocelky až k větším celkům atmosféry dané reportáže.

Díky moderním programům a šikovným zvukovým designerům je také dnes možné v postprodukcí dokázat zázraky. Fiktivní reportáže, které se natáčejí v prostorech nahrávacích studií, mohou diváky zavést v podstatě kamkoliv, proto není absence obrazu v rozhlase zdaleka takový problém, jak by se u populárně-vědeckého pořadu mohlo zdát. Pokud však nešlo posluchačům předat vše prostřednictvím auditivního přenosu, Marek Janáč využil webových stránek Meteoru, kde pravidelně vkládal dodatky k pořadům. Patřily sem zejména fotografie, doplňující články nebo odkazy na jiné interaktivní články. A založil také vlastní kanál pro videa na vimeo.cz, kde se z posluchačů stávali diváci a mohli zde sledovat několik neoficiálních obrazových reportáží.⁵⁶

4.3.5 Spolupráce s televizí

Marek Janáč už před svým vstupem do Meteoru spolupracoval s televizí na pořadu *Port*. Když později v Meteoru uznal, že některé z jeho reportáží by prospěla audiovizuální podoba, pro pořad *Port* ji ve vlastním volném čase natočil. Takto vznikly

---

⁵⁵ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

⁵⁶ JANÁČ, Marek. Marek [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <https://vimeo.com/user1206227>

asi čtyři televizní díly, kterým předcházely v Meteoru obsáhlejší reportáže, které pak diváci v Portu viděli se zpožděním, ale i s obrazovou dokumentací s logem Meteoru u materiálů, natočených rozhlasem. Nejlepší z těchto reportáží seznamovala s příběhem Vampýra Tobiáše.⁵⁷ Diváci viděli záběry z místa natáčení, ale také digitální rekonstrukce s využitím moderní techniky a atraktivních vizualizací.

4.3.6 Dlouhodobé projekty

„Pokud chce někdo sledovat vědu, tak tam ty dobré věci zkrátka trvají.“
Marek Janáč⁵⁸

Dalším z Janáčových typických rysů je vytrvalost a kontinuita práce. Jeho práce na jednotlivých tématech většinou nekončí jednou reportáží. Svá témata sleduje i několik let, aby posluchačům zprostředkoval jejich vývoj. Zejména pro vědecká témata je tento přístup žádoucí, proto často využívá časosběrnou metodu. Tímto způsobem zpracovával například trilogii Bolid Benešov⁵⁹ o nálezů bolidů z meteoritu u Benešova u Prahy, kde se sběru materiálu věnoval jeden a půl roku. V tomto případě byl dokonce Meteor první na světě, kdo o významném nálezů informoval.

Existují ale také projekty, jejichž vývoj trvá v řádu let. Sem patří spolupráce s paleontologem Borisem Ekrtem. Marek Janáč natočil v roce 2013 reportáž o vyzvedávání nejstarší stromovité plavuně na našem území z hnědouhelného dolu. Předpokládalo se, že strom bude v přísných podmínkách vysychat tak, aby se o pět let později mohl stát součástí nové expozice Národního muzea. Pravidelně tedy sledoval průběh vysychání, které nakonec bohužel způsobilo rozpad plavuně.⁶⁰ Marek Janáč při této dlouhodobé spolupráci pro posluchače něco získal. Z množství exponátů, které byly v okolí vyzvednuty, si od vědců vyžádal několik exemplářů dvacet milionů let starých

---

⁵⁷ Tobiáš „vampyr“ z Hrádku [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10121359557-port/tema/775-tobias-vampyr-z-hradku/>

⁵⁸ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

⁵⁹ JANÁČ, Marek. *Bolid Benešov vydal tajemství (+VIDEO)*. In: www.rozhlas.cz [online]. 2012 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: *Bolid Benešov vydal tajemství (+VIDEO)*

⁶⁰ Projekt bude v roce 2016 pokračovat otevřením sarkofágu se stromem a zhodnocením metody z odborného hlediska. Dokončení projektu bude audiovizuální.

E-mailová korespondence s Markem Janáčem. Archiv autorky.

dřevěných zkamenělin. Ty potom spolu s certifikátem pravosti získali posluchači, kteří správně odpověděli na soutěžní otázku.⁶¹

4.3.7 Prázdninové Meteory

Marek Janáč po celý rok pořádal pravidelné soutěže. Pro prázdninové vysílání ale platila jiná pravidla. Jeho předchůdci měli každý svůj vlastní přístup k prázdninové tvorbě pořadů. Ivo Budil si připravoval na léto prázdninové „konzervy“, které natáčel v průběhu celého roku a premiéroval je až v létě. Bohumil Kolář a Oldřich Unger se snažili o premiérové pořady. Posluchačům v paměti nejvíce uvízl prázdninový projekt Josefa Kleibla *Meteor na stezce dobrodružství*, který fungoval po tři roky. Obsahoval autorské seriály s přitažlivou tematikou jako například *Dobré slovo z hlíny*, *Moudrost starých Řeků*, nebo *Táborový oheň Meteoru*. Obecně lze ale říct, že v redakci bylo běžné vysílat reprízy pořadů. Janáč chtěl tento přístup modifikovat, protože takto byl nastaven před desítkami let, kdy měli posluchači jiné nároky, životní tempo a limitovaný výběr médií.

Začal tedy s tzv. poloreprízovým vysíláním. Polovinu příspěvků tvořily premiéry a zbytek reprízy. Z nich Janáč vystříhal ohlášení a odhlášení a natočil nová, která mohla být obohacena o čerstvé informace, aktualizované až po premiéře pořadu. Ani s tímto přístupem však nebyl spokojený. Jedním z problémů byla například nuance mezi hlasem člověka v zimě a v létě, v různém zdravotním a psychickém stavu a podobně. Janáč jako perfekcionista si všiml i takových detailů a chtěl být věrný pravdivosti vůči posluchačům. Takto tedy vytvářel Meteory po tři roky a v roce 2012 se rozhodl začít s kompletně premiérovými Meteory a ambiciózním projektem *Velká letní soutěž*. O tomto projektu blíže pohovořím v budoucí kapitole s názvem *Aplikování metod*.

4.3.8 Přínos Meteoru

„Marek Janáč nespádl z nebe. Jeho zájem o vědu a techniku je dlouhodobý, prověřený magazíny, i jednorázovými příspěvky na Radiožurnálu i Leonardu. Meteor sklízí plody dlouholetého růstu zpravodaje, reportéra

---

⁶¹ JANÁČ, Marek. *Soutěž o 20 milionů let staré dřevo* [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/soutez/_zprava/soutez-o-20-milionu-let-stare-drevo--1243554

a dokumentaristy, technicky vynálezavého a s oblibou experimentujícího."

Andrea Hanáčková.⁶²

V uplynulé kapitole jsme se mohli na konkrétních příkladech přesvědčit, v čem spočívají přínosy Marka Janáče pro pořad Meteor. Janáčovy projekty přitahují recipienty nejen jeho schopností objevovat atraktivní témata, ale ty pak také s neotřelou invencí precizně a zajímavým způsobem zpracovávat. Je trpělivý u projektů s delším vývojem, i ze zdánlivě nezajímavých témat dokáže získat maximum a vytěží z nich něco, co posluchače ve výsledku obohatí. Nedělá reportáže, které pouze vyplňují Meteoru přidělený vysílací čas, ale hledá přesah.

Možná právě snaha o překročení hranice pořadu způsobila, že éra Marka Janáče v pořadu Meteor byla v kontextu historie poměrně krátká. Jeho pětileté působení skončilo spolu s koncem roku 2013 po úspěšně dokončeném projektu Meteorit Meteoru. Ten měl původně ještě větší potenciál, ale jeho idea se plně neslučovala s osvědčenými cíli Českého rozhlasu a Marek Janáč se rozhodl jít své cíle plnit jinak. Ačkoliv bylo tak krátké, období působení Marka Janáče se do historie pořadu nesmazatelně zapsalo. Mnozí posluchači na jeho tvorbu stále vzpomínají a najdou se i ti, kterým svou prací naznačil nový směr, kudy se v profesi nebo i běžném životě mohou vydat.

---

⁶² JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3. s. 77.

5 Interaktivní metody v rozhlase

Interaktivní metody v rozhlase je možno nahlížet mnoha způsoby. Jednotlivé stanice se snaží ve vysílání navázat s posluchači kontakt. K tomu jim obvykle slouží soutěže, živé telefonáty do studia například o písničku, ankety a podobně. Posluchači se tak mohou v omezené míře spolupodílet na tom, co bude vysíláno.⁶³ Pro účel své práce pod pojem interaktivita zahrnuji veškeré aktivity, které posluchačům předkládají možnost oboustranné komunikace, vlastní mentální i fyzické aktivity a přímé či nepřímé participace na vzniku pořadu.

Pojem interaktivita prozatím není univerzálně definován. Ačkoliv se o to již několik mediálních teoretiků pokoušelo, jejich pohledy na problematiku se různí. Ryze technodeterministický přístup definuje interaktivitu jako „*zásah do výpočetních procesů skrze uživatelské rozhraní, které recipient ovládá*“.⁶⁴ Tato intervence má také účinek v reálném čase. Další definice interaktivity se rovněž vztahuje k novým médiím a vyzdvihuje zejména možnost uživatelů médiem manipulovat. Třetí teorie naopak vnímá pojem interaktivita jako tautologii a důrazně kritizuje univerzální definice. Proto pro aktivity běžně spojované se slovem interaktivita raději doporučuje volit jiná označení.⁶⁵

Typickým příkladem interaktivního média v současnosti je internet. Fakt, že jej za interaktivní považujeme, však ještě neimplikuje aktivitu uživatele. Je třeba tuto aktivitu vztáhnout ke konkrétním nástrojům, jež web nabízí, a vymezit, co přesně interaktivitou v daném případě rozumíme. Pro někoho může interaktivita znamenat hypertext, pro jiného je toto vymezení nedostačující a za interaktivní považuje pouze takové technologie, které dávají uživateli možnost je zásadním způsobem přetvářet.⁶⁶

Nejblíže k mému výkladu pojmu má pojetí interaktivity, které se nevztahuje pouze k novým médiím, ale zahrnuje veškeré aktivity související s potřebou publika

---

⁶³ ŘEBÍKOVÁ, Dominika. *Neoformalistická analýza programu Arte Radia*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 32.

⁶⁴ HINKOVÁ, Sylva. Heslář - „Interaktivita“. *Magazín Teorie Interaktivních Médii* [online]. 2011, 1(1) [cit. 2016-03-17]. ISSN 1805-2606. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/tim/article/view/226/343>. s. 1.

⁶⁵ Tamtéž. s.1.

⁶⁶ MOTAL, Jan. *Nové trendy v médiích II: Rozhlas a televize*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5826-2.s.13.

participovat na samotném díle. Technologie zde představují jen prostředek vhodný pro umožnění participace. Interaktivitu tak můžeme najít například i v umění happeningů a performancí. Ať už však hovoříme o internetu nebo pouličních představeních, základem interaktivity je přímá intervence média a recipienta.⁶⁷

Pro další zkoumání jsem zvolila pět interaktivních metod, které se v Meteoru často vyskytují a mají na jeho obsah i recipienty největší vliv. Díky tomuto přístupu k posluchačům se Meteoru daří budovat s nimi pevný vztah založený na interakci a osobním přístupu. Jako základní a nejčtenější jsem nemohla opomenout *emailovou korespondenci, facebook, a auditivní příspěvky posluchačů*, které řadím mezi moderní prvky interaktivity a dále tradičně užívané vědecké, popularizační i čistě informativní články, *dopisy posluchačů* a jejich *fyzickou aktivitu*.

5.1 Korespondence

Možná díky současnému rozmanitému věkovému složení publika Meteoru probíhá korespondence i tradiční formou dopisů. Tento způsob komunikace totiž využívají nejčastěji starší posluchači. Ačkoliv je v dnešní době velmi výjimečná, Marek Janáč obdržel stovky takových dopisů. Tato forma je tradiční a díky ní mohli posluchači Meteoru podávat zpětnou vazbu autorům pořadu už od jeho počátků. V posledních letech však upadá. Lidé běžně užívají elektronickou komunikaci a dopisy píšou jen k významným příležitostem, proto je množství dopisů až obdivuhodné.

Základem oboustranné komunikace v Meteoru je však emailová korespondence.⁶⁸ Marek Janáč ji používá pro všechny soutěže, které pořádá. Posluchači tímto způsobem také podávají spontánní zpětnou vazbu. „*Když se pořad lidem líbí, většinou si to nechávají pro sebe. Ale jakmile je něco naopak popudí, tak se ozvou. Kladné ohlasy jsem dostával nejčastěji u dlouhodobějších projektů. Jednou mi posluchač dokonce napsal, že při fiktivní reportáži s Jiřím Grygarem nemohl skoro dýchat, jak silně ho to zaujalo*“,⁶⁹ popisuje Janáč své zkušenosti.

---

⁶⁷ HINKOVÁ, Sylva. *Heslář - „Interaktivita“*. *Magazín Teorie Interaktivních Médii* [online]. 2011, **1**(1) [cit. 2016-03-17]. ISSN 1805-2606. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/tim/article/view/226/343>. s. 2.

⁶⁸ V průběhu svého působení obdržel Janáč 9500 mailů z 3500 unikátních adres. E-mailová korespondence s Markem Janáčem. Archiv autorky.

⁶⁹ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

Marek Janáč se snaží se svými posluchači vést plnohodnotnou konverzaci i v elektronické podobě. Odmítá strojový a uniformní styl: Milý posluchači/posluchačko. Naopak se snaží ke každému přistupovat individuálně, nenechávat otázky bez odpovědí a každému pomoci vyřešit problém. Bere si také ponaučení z připomínek, aby posluchači věděli, že si Meteor jejich zájmu váží. Takový způsob komunikace je velmi časově náročný, ale bezesporu efektivní a někdy z něho vzejdou od posluchačů i nápady na zajímavé reportáže. Tak tomu bylo pravidelně například ve výše zmíněné rubrice Snídaňová fyzika.

5.2 Facebook Meteoru

Naopak zejména mladší posluchači využívají jiný komunikační kanál, kterým je stránka Meteoru na sociální síti Facebook.⁷⁰ Pořad zde anoncuje, na jaká témata se mohou posluchači těšit v následujícím díle, odkazuje na doplňující webové články s auditivními příspěvky. Připomíná aktuální soutěže a informuje o jejich průběhu. Nejdůležitější je ale funkce komunikační platformy. Posluchači zde mohou psát veškeré otázky, které vyplynuly z předchozího vysílání, anebo které je aktuálně zajímaví. Výhodou je, že si otázky i odpovědi mohou přečíst všichni návštěvníci facebooku, což by se třeba v případě mailové korespondence nestalo. Posluchači zde rovněž poskytují zpětnou vazbu, často bezprostředně po skončení pořadu. Facebook je tedy nástroj okamžité zpětné vazby.⁷¹

5.3 Internetové stránky Meteoru

Internetové stránky Meteoru poskytují posluchačům stovky článků, které shrnují nebo naopak rozšiřují témata pořadů. Po skončení některých pořadů obsahoval internetový portál odkazy na zdroje a další zajímavé stránky, související s vysílanými

---

⁷⁰ Marek Janáč zde začal aktivně vkládat příspěvky v dubnu roku 2010.

⁷¹ „Meteor jako vždy skvělý. Povídání dr. Sykové o využití kapacity mozku, zvukově bohatý příspěvek Jak vám štěká papoušek, atd. Tentokrát jsem si Meteor poslechl dvojitě, jak v 8 na Praze, tak i v 9 na Leonardu. Toto je 123. Meteor pana Marka Janáče. Všechny nosím ve svém mobilu na zvukové kartě a mohu si je kdykoli pouštět. Děkuji,“ sděluje jeden ze spokojených fanoušků na facebooku.

Facebook: Facebook - Meteor [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/MagazinMeteor/?fref=ts>

tématy. Fungoval jako odkazový aparát a brána k dalšímu samostudiu. Marek Janáč se spolumoderátorkou pořadu Kateřinou Březinovou sem také často odkazoval na podrobná pravidla soutěží a projektů, do kterých se mohou dobrovolníci zapojit. Posluchači zde naleznou také množství fotografií. Některé jsou ilustrační a pouze napomáhají lepší představě o odvysílaných tématech, mají tedy jen funkci vizuální opory. Ale nalezneme zde i fotografie z konkrétních reportáží nebo akcí Meteoru, jichž se sami posluchači zúčastnili.⁷²

5.4 Auditivní příspěvky posluchačů

Auditivní příspěvky posluchačů mají v Meteoru několik funkcí. Jednak jimi můžeme minit rozhovory s posluchači při návštěvách interaktivních akcí. A v druhém případě jde o nahrávky, které posluchači natáčeli sami doma, nebo o reportážní příspěvky, které vytvořili například při výhře v interaktivních soutěžích.

Tato metoda není v historii Meteoru nová, Janáč v ní pouze navazoval na své předchůdce. Tradice spolupráce s radioamatéry byla v Meteoru velmi oblíbená a posluchači takto participovali na přípravě pořadu i v době, kdy byla nahrávací technika pro veřejnost poměrně nedostupná. V současnosti jsou však technologické možnosti mnohem širší. Posluchači mohou sami nahrávat příspěvky i na mobilními telefony, je tedy mnohem vyšší šance na zachycení zajímavých momentů. Tak tomu bylo třeba v projektu *Nářečí českých strnadů*, který rozeberu v následující kapitole.

5.5 Fyzická aktivita posluchačů

Pod tento pojem zahrnuji veškerou tělesnou aktivitu, kterou museli vykonat posluchači, kteří se chtěli účastnit projektů Meteoru. Mínilím cesty za objekty, které měli natáčet, účast na pořádaných akcích, plnění úkolů, které tam dostali zadány, a mnoho dalších způsobů aktivního zapojení se do chodu vědeckých projektů. Z těchto projektů vznikaly jednak samostatné reportáže, nebo také obohacovaly příspěvky vědců a Marka Janáče a dávaly posluchačům Meteoru pocit blízkosti. Vědomí toho, že se podílejí na

---

⁷² *Meteor: Populárně-vědecký magazín* [online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/meteor/portal/>

vzniku komplexního díla, že i jejich práce může symbioticky fungovat s tvorbou profesionálů. V následující kapitole se budu věnovat právě takovým projektům, z nichž nejrozsáhlejší byla Velká letní soutěž Meteoru, která byla pro mne v tomto ohledu zásadní a zaznamenala také značnou odezvu ze strany recipientů.

Shrnutí

Většinu výše zmíněných metod už tedy používali Janáčovi předchůdci a on v jejich práci pouze pokračoval. Výjimkou je facebooková stránka Meteoru, jejíž vznik inicioval. Spravoval ji, používal ke zpětné vazbě a čerpal z ní náměty k pořadům. Funguje tedy na podobném principu jako emailová korespondence a úplně původní poštovní korespondence, má ovšem výhodu v aktuálnosti a veřejnosti. Technický pokrok zasáhl samozřejmě i ostatní metody interaktivity. Dostupnost internetu rozšířila řady posluchačů, z nichž se stali také čtenáři článků na webu Meteoru, kterým tedy Janáč věnoval větší pozornost. Možnosti auditivních příspěvků, které pořizovali posluchači, se také výrazně rozšířily, čehož Janáč hojně využíval v soutěžích a jiných výzvách pro posluchače. Mohu tedy říci, že plně uplatnil možnosti technického pokroku své doby v rámci ryze tradičního média, čímž mimo jiné přispíval k udržování a zvyšování popularity pořadu i rozhlasu obecně. V následující kapitole už na konkrétních příkladech budu demonstrovat, jak metody interakce do vysílání aplikoval.

6 Aplikace metod

V předchozích kapitolách jsem se věnovala pořadu Meteor a osobnosti Marka Janáče jednak metodou kompilace informací z literatury a také poslechem jednotlivých pořadů. Procházením archivu Českého rozhlasu jsem vytřídila šest projektů, které Janáč produkoval a interaktivní metody do nich aplikoval. Výše jsem tyto metody popsala a nyní se soustředím na jejich aplikaci do rozhlasové praxe. Na výběru projektů participoval také Marek Janáč, s nímž jsem vedla rozhovor. Dozvěděla jsem se informace z pozadí natáčení, které bych vlastním poslechem pořadu nemohla získat, a které tuto práci výrazně obohatily. Z nich budu čerpat v následujících kapitolách.

6.1 Pojmenuj opici

První projekt, kterým se budu zabývat, byl první i vzhledem ke sledovanému období působení Marka Janáče jako redaktora pořadu Meteor. Soutěž *Pojmenuj opici* vznikla z pocitu, že soutěže v dosavadním Meteoru slouží spíše ke stereotypním metodám zapojení posluchačů do běžného soutěžení s rozhlasem. Podle sdělení Marka Janáče působily samoúčelně a nenaplňovaly podle jeho názoru hlavní ideu pořadu.⁷³ Meteor jako pořad o vědě a technice by měl posluchače stimulovat k samostatnému zájmu o vědu a ne pouze pasivnímu příjmu informací. Proto byly Markovy projekty vždy zasazovány do kontextu vysílání a vyžadovaly po posluchačích rozmanité druhy aktivit.

Než Marek Janáč přišel do Meteoru, pracoval v roce 2004 na populárně-vědeckém projektu pro děti *Expedice Vesmír-simulovaný let na Měsíc*.⁷⁴ V rámci popularizace kosmonautiky vznikla soutěž, kde se deset vybraných dětí ve věku 10-15 let, které prošly přísným několikakolovým konkurzem,⁷⁵ zúčastnilo simulovaného letu na Měsíc. Projekt finalistům umožnil, aby sami vymysleli názvy pro jeden vědecký detektor ve tvaru sudu na observatoři Pierre Augera v jihoamerické pampě, na jejímž

---

⁷³ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

⁷⁴ *Staň se kosmonautem a poleť na Měsíc!*. In: [www.rozhlas.cz: Leonardo-věda a technika](http://www.rozhlas.cz/leonardo-veda-a-technika) [online]. 2004 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/leonardo/expedicevesmir/_zprava/stan-se-kosmonautem-a-polet-na-mesic--100961

⁷⁵ Přihlásilo se 552 dětí.

budování se v té době podíleli čeští vědci.⁷⁶ Děťmi navržené jméno Všeználek muselo být zkráceno na Znalek. Poté uspořádal Janáč další soutěž, v níž možnost pojmenovat sudy dostala prostřednictvím zpravodajské stanice Radiožurnál široká veřejnost. Odborná porota vybrala patnáct jmen sudů na americké observatoři, které dnes nesou názvy jako Sova, Patroš nebo Bobik, které účastníci soutěže vymysleli. Tato část projektu tedy byla spíše populární než vědecká. Vybraná jména se sice dodnes užívají, ale nemají žádný odborný základ, jejich vymýšlení bylo spíš pro pobavení a ozvláštnění projektu. Janáč si z něho tedy vzal pouze inspiraci. Nomenklaturní charakter ponechal, jen ve spolupráci s odborníky určil pravidla a vytvořil novou soutěž pro pořad Meteor.

15.května 2010 Meteor spustil soutěž, jejímž smyslem bylo najít nové jméno pro opici s dosavadním nepřesným a zavádějícím názvem mangabej horský (*Rungwecebus kipunji*).⁷⁷ Po několik týdnů měl pak Meteor tematické zaměření na tento projekt a témata s ním spojená. V prvním dílu pořadu, kde byl projekt uveřejněn, seznámil Marek Janáč posluchače s tímto méně známým druhem opice a odkazoval na podrobné informace na webových stránkách Českého rozhlasu. Vedl rozhovor se zoologem Milošem Anděrou z Národního muzea, jenž byl členem komise, která později vybírala finální podobu názvu opice a tím i výherce soutěže. Anděra mluvil o objevení nového druhu mangabeje horského na ostrově Borneo v roce 2003. Vyprávěl i příběh jednoho konkrétního jedince, kterého vědci zkoumali a tehdy zjistili, že ho neumějí přesně zařadit. Vykazoval totiž rysy mangabejů i paviánců současně, čímž nastal i problém s pojmenováním nového druhu. Anděra vysvětloval také principy taxonomie⁷⁸ a nomenklatury,⁷⁹ s jejichž znalostí mohli posluchači začít vymýšlet nové názvy pro

---

⁷⁶ *České děti pojmenovaly jihoamerickou sondu*. In: [www.rozhlas.cz: Leonardo-věda a technika](http://www.rozhlas.cz/leonardo-veda-a-technika) [online]. 2004 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/leonardo/expedicevesmir/_zprava/ceske-deti-pojmenovaly-jihoamerickou-sondu--134953

⁷⁷ *Audio archiv-Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2053798>

⁷⁸ *Taxonomie* je v užším slova smyslu vědní obor, který se zabývá teorií a praxí klasifikace organismů, tj. řazením do skupin taxonů podle příbuznosti. Cílem je klasifikovat všechny známé biologické skupiny (taxony) podle určitých pravidel do jednotlivých hierarchicky uspořádaných biologických kategorií. Společně pak tvoří hierarchický systém.

Taxonomie [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://lekarske.slovniky.cz/pojem/taxonomie>

⁷⁹ *Nomenklatura* (binominální) je východiskem vědeckého názvosloví a je spojena se jménem švédského zoologa Karla Linného, který zavedl její základní principy. Výchozím textem této nomenklatury se stalo 10. vydání Linného díla *Systema Naturae*. Mezinárodně uznávaná pravidla nomenklatury vznikla po několika pokusech až v roce 1905. *Mezinárodní pravidla zoologické nomenklatury* jsou schvalována mezinárodními zoologickými kongresy a jsou pak závazná pro zoology celého světa. Momentálně platí 4. vydání z roku 1999 s platností od 1.1.2000, které v češtině vyšlo v r. 2003. Řídí se jimi pojmenování druhů a některých dalších kategorií do úrovně nadčeledi.

opici a zapojit se do soutěže. V následujících dílech po dobu jednoho měsíce, kdy mohli své návrhy posílat, byly vysílány příspěvky související zejména s historií přírodovědné nomenklatury, které by mohli soutěžící inspirovat, a stále byli odkazováni na internetové stránky pořadu pro bližší informace a aktuální články.

Soutěž u posluchačů vzbudila velký zájem. Za 31 dní přišlo 1234 hlasů, z nichž 1067 bylo platných a postoupilo do výběru.⁸⁰ Marek Janáč návrhy zpracoval do tabulky, ze které pak odborná porota⁸¹ vybrala vítězné pojmenování *Paviáнец kipunji*. Autorkou jména byla tehdy třináctiletá Kateřina Tlaskalová. Tato pravidelná posluchačka s živým zájmem o přírodu vyhrála silvestrovský zájezd do Tunisu s jízdou na velbloudech pro dvě osoby⁸², návštěvu nepřístupných depozitářů Národního muzea v Praze s odborným doprovodem a certifikát o autorství českého názvu primáta *Rungwecebus kipunji*.

Ukázalo se, že tato posluchačka má nejen zájem o přírodu, ale dokáže se o něj i veřejně podělit. Dostala s sebou na výpravu do Afriky diktafon, Marek Janáč ji poučil o základech práce se zařízením a způsobu reportážního vyprávění. Kateřina svůj úkol odvedla tak dobře, že o několik týdnů později měli posluchači Meteoru možnost slyšet hotovou reportáž o dívčině silvestrovské cestě na velbloudech v Africe.⁸³

Posluchačka se tedy stala součástí pořadu, což je důležitý moment pro identifikaci publika s pořadem. A z vědeckého hlediska soutěž přinesla výstižný nový název pro zvíře. Jméno *Paviáнец kipunji* je sice oficiální, ale jeho užívání veřejností potvrdí teprve budoucnost. Jelikož byl celý projekt medializován nejen na vlnách Českého rozhlasu, ale i na internetu a v denním tisku, je pravděpodobnost, že se uchytí, poměrně vysoká.⁸⁴ *Pojmenuj opici* tedy ve výsledku opravdu nebylo jen soutěží pro

---

ANDĚRA, Miloš. *Příběh druhý: Jak se vyznat v říši zvířat* [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/opice/_zprava/pribeh-druhy-jak-se-vyznat-v-risi-zvirat--736489

⁸⁰ Některé názvy se opakovaly, proto byly z výběru vyřazeny.

⁸¹ Tříčlennou porotu tvořili Evžen Kůs ze ZOO Praha, Vladimír Hanák z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy a zmíněný Miloš Anděra.

⁸² Sponzorem byla cestovní kancelář Adventura.

⁸³ *Audio archiv: Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2293439>

⁸⁴ Články popularizující projekt *Pojmenuj opici* vyšly například na:

ANDĚRA, Miloš. *Paviáнец kipunji – příběh jedné opice* [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://ziva.avcr.cz/2010-6/pavianec-kipunji-pribeh-jedne-opice.html>

KUPKA, Jaroslav. *Opice získá jméno Paviáнец kipunji. Ale mohla být i Štěkna rozcuchaná* [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/opice-ziska-jmeno-pavianec-kipunji-ale-mohla-byt-i-stekna-rozcuchana-1gd-/media.aspx?c=A100624_154409_in-media_jar

ŠOPEJSTALOVÁ, Božena. *Katčín paviáнец porazil třináct set soupeřů* Zdroj: http://rokycansky.denik.cz/zpravy_region/katcin-pavianec-porazil-trinact-set-souperu.html [online]. In: .

soutěž, ale skutečným přínosem pro současnou vědu.⁸⁵ Marek Janáč tímto projektem dokázal, že jeho posluchači nejsou pouze pasivními příjemci informací a mají zájem o vědě nejen poslouchat, ale sami na ní také participovat. Fakt, že třináctiletá dívka může takto významně zasáhnout do vědy, je také signálem k tomu, že je dobré věnovat se práci s dětmi a dát jim šanci se prosadit. A díky všeobecné medializaci projektu a přínosu vědě se mezi odborníky také zviditelnil sám Český rozhlas, který byl iniciátorem celé akce.

6.2 Jak vám štěká papoušek

Na projekt *Pojmenuj opici* navázala soutěž *Jak vám štěká papoušek*, která posluchačům nabídla seriál na téma vokalizace zvířat s možností zúčastnit se vědeckého výzkumu hlasové komunikace zvířat Mgr. Jitky Lindové, Ph.D. z katedry Obecné antropologie při Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze v laboratoři mezidruhové komunikace ptáků. 8. ledna 2011 Meteor vydal pro posluchače dvouměsíční výzvu, aby vytvořili nahrávky hlasových projevů svých zvířat.⁸⁶ Jednalo se o hlasy koček, psů, ale hlavně papoušků, na které byl výzkum zaměřen především. Soutěžící mohli získat přes osmdesát cen od sponzorů pořadu Meteor včetně hlavní výhry, kterou byla digitální kamera.⁸⁷

[cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://rokycansky.denik.cz/zpravy_region/katcin-pavianec-porazil-trinact-set-souperu.html

POLÁK, Lukáš. *Pojmenuj opici a vyhraž Silvestr na velbloudech, vyzývá Český rozhlas* [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.digizone.cz/clanky/pojmenuj-opici-a-vyhraj-silvestr-na-velbloudech/>

BURZA, Marek. *Nově objevená opice má dvě jména: Paviánek kipunji a Štěkna rozcuchaná* [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://hobby.idnes.cz/nove-objevena-opice-ma-dve-jmena-pavianec-kipunji-a-stekna-rozcuchana-1i9-/hobby-mazlicci.aspx?c=A100701_065520_hobby-mazlicci_bma

JANÁČ, Marek. *Jak pojmenovat opici*. In: Ceskatelevize.cz [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10121359557-port/597-jak-pojmenovat-opici/video/>

Paviánek kipunji. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pavi%C3%A1nec_kipunji
Česká televize také natočila reportáž do pořadu PORT.

PORT [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10121359557-port/210572241900026/titulky>

⁸⁵ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

⁸⁶ Audio archiv-Meteor [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2226648>

⁸⁷ Sponzory projektu byli firma Canon, nakladatelství Knižní klub a vydavatelství Radioservis.

S Jitkou Lindovou a dalšími vědci tak v rámci Meteoru vznikl seriál reportáží a rozhovorů na etologické téma.⁸⁸ V prvním díle Lindová popsala důvody a cíle svého projektu. Po získání auditivních nahrávek hlasu papoušků se pokusí zjistit, jaký podíl projevů tvoří vrozené a jaké procento zvuků papoušků je naučené například od lidí, jiných zvířat nebo z ruchu v okolí. V ideálním případě by mohla také zkoumat, co jednotlivé zvuky znamenají a o čem všem mohou ptáci vzájemně komunikovat. Proto vyzývá posluchače, aby kromě zaslání nahrávek také vyplnili dotazník s podrobnými informacemi o situaci při zachycování zvuku, který pozdějšímu výzkumu pomůže.⁸⁹

Ve druhém díle posluchače seznámila s výzkumem americké vědkyně Irene Pepperberg o papouškovi žako Alexovi. Pepperbergová s ním pracovala pravidelně každý den po dobu třiceti let. Pták se za tu dobu naučil přes 150 slov, jejichž významu rozuměl. Uměl určovat tvary, rozlišovat barvy a dokonce i počítat. Posluchači Meteoru slyšeli originální reportáž v angličtině s českým simultánním překladem přímo z výukové lekce v laboratoři Pepperbergové. Papoušci žako, neboli papoušci šedí, jsou považováni za jedny z nejinteligentnějších ptáků na světě, a proto si je Jitka Lindová vybrala za vhodné objekty pro svůj vlastní výzkum.⁹⁰

Ve třetím díle pojednává Josef Červenský z České zemědělské univerzity o komunikaci koček, které pomocí mňoukání a předení dokážou lidmi manipulovat.⁹¹ V dalším díle slyšíme reportáž z laboratoře Jitky Lindové. Vědkyně dokazuje, že papoušci mají přirozenou schopnost štěkat i napodobovat neživé zvuky ze svého okolí.⁹² V pátém díle hovoří Marek Špínka z Výzkumného ústavu živočišné výroby a seznamuje posluchače se zvuky prasat.⁹³ V dalším díle se dozvídáme o komunikaci psů z rozhovoru s etologem Marcem Stellou.⁹⁴ V sedmém díle slyšíme ukázky zaslanych

---

⁸⁸ První díl seriálu byl odvysílán 8. ledna 2011. Cyklus trval dva měsíce, měl tedy devět dílů.

⁸⁹ *Audio archiv: Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2226648>

⁹⁰ *Audio archiv: Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2232062>

⁹¹ *Audio archiv: Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2238773>

⁹² *Audio archiv: Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2245058>

⁹³ *Audio archiv: Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2249642>

⁹⁴ Z výzkumů vyplývá například fakt, který vyvrací obecné povědomí. Psí plemeno border kolie totiž je, co se komunikace týče, mnohem vyspělejší než v tomto ohledu přečehování nižší primáti.

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2256879>

nahrávek a Jitka Lindová se opět vrací k tématu papoušků.⁹⁵ Předposlední díl vypovídá o komunikaci krkavců⁹⁶ a v posledním díle se mluví o andulkách. Jsou shrnuty a rozšířeny doposud odvysílané informace z etologie obecně.⁹⁷

Po celou dobu trvání seriálu moderátoři stále odkazovali na internetové stránky pořadu, kde mohli posluchači nalézt bližší informace k probíhající soutěži. Sběr auditivního materiálu měl pomoci porozumět významu zvířecí komunikace, tomu, jak komunikují zvířata mezi sebou a odhalit případné dialektologické odchylky v hlasových projevech a také jak pomocí hlasu dokážou zvířata lidmi manipulovat.

Soutěž Jak vám štěká papoušek zdaleka nedosáhla takové odezvy jako její předchůdce *Pojmenuj opici*, ale nezůstala ani bez odezvy. Posluchači zaslali do redakce několik nahrávek psů a koček, záznamy papoušků je početně převyšovaly.⁹⁸ Některé vybrané nahrávky pak mohli slyšet přímo ve vysílání pořadu. Po zvukové stránce byl celý seriál mimořádně zajímavý. Marek Janáč plně využil auditivní potenciál tématu komunikace zvířat a celý seriál bohatě ilustroval poutavými nahrávkami.

Pro tuto práci je důležitá skutečnost, že tento projekt se nepodařilo úspěšně dokončit. Přestože rozhlas splnil svou část závazku, natočil se seriál o zajímavých tématech etologie a posluchače permanentně povzbuzoval ke spoluúčasti, neměla tentokrát spolupráce média a vědecké pracovnice kýžený efekt. V touto práci sledovaném období nevznikla žádná odborná analýza zaslaných materiálů. Etoložka měla na projekt málo času a zpracování tématu proto odložila. Marek Janáč s ní natočil rozhovor o pozdější práci na těchto nahrávkách, ten ale dodnes čeká na zpracování a odvysílání. To proběhne na přání etoložky až po vydání odborného článku na toto téma.

Nelze tedy říci, že by projekt pro posluchače neměl význam. Etoložka získala nahrávky, k nimž by se bez spolupráce s Meteorem nedostala a jež jí později pomohly v dokončení studie. Projekt byl spouštěcím mechanismem pro rozsáhlý cyklus na téma etologie a podnítil zájem Marka Janáče o tuto vědní disciplínu. Pomohl mu také získat

---

⁹⁵ *Audio archiv: Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2268051>

⁹⁶ *Audio archiv: Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2268785>

⁹⁷ *Audio archiv: Meteor* [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2275234>

⁹⁸ Záznamy o zaslaných nahrávkách posluchačů se bohužel nedochovaly. Víme jen, že nejméně došlo psích, více kočičích, ale i těch bylo pro tvorbu analýz málo. Nejvíc přišlo papoušcích.

kontakty, a tím potenciální nové spolupracovníky pro témata v Meteoru. Funkci popularizace vědy tedy splnil a zároveň se stal také inspirací pro další projekt *Výzkum ptačích dialektů*, který zmíním za chvíli.⁹⁹

6.3 Stopování dinosaura

Jak je patrné na výše popsaných projektech, plnily vždy ještě jednu velmi důležitou funkci. Kromě posluchačských zážitků, možnosti participace na vzniku oblíbeného magazínu a popularizace vědy, znamenala každá další interaktivní hra s posluchači nové zkušenosti pro autora Marka Janáče. Učil se nejen produkční dovednosti, ale získával nové náměty, kontakty z oblasti vědeckého světa a nacházel inspiraci pro další projekty. Každý další popularizační projekt byl tedy posluchačům o kus blíž a svou roli popularizátora vědy plnil lépe. *Stopování dinosaura* byla rozsáhlá akce, která vznikla u příležitosti nového objevu druhé dinosauří stopy na našem území. V Meteoru několik týdnů probíhala akce, kterou završilo 23. dubna 2011 veřejné *Stopování dinosaura* ve spolupráci s Botanickou zahradou hlavního města Prahy, Geologickým ústavem Akademie věd ČR, Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy a Národním muzeem. Dinosauři obecně jsou obrovsky populární téma, které posluchače zajímá. V Čechách jej mimo jiné popularizoval už před více než šedesáti lety kultovní film Karla Zemana *Cesta do pravěku*.

První impulz ke spolupráci na akci *Stopování dinosaura* vzešel při rozhovoru Marka Janáče s ichnologem¹⁰⁰ Radkem Mikuláškem, který se mezi řečí zmínil o místě, kde pravděpodobně našel druhou dinosauří stopu na území České republiky. Janáč požádal, aby mohl být přítomen dalšímu ohledání místa. První cesta do botanické zahrady, kde se zkamenělina měla nacházet, skončila bez úspěchu.¹⁰¹ Hned další výprava ale odhalila objev, kterému byl Meteor přímo účasten. Reportáž z této akce odstartovala sérii pořadů věnovaných dinosaurům a souvisejícím tématům. Zároveň probíhala také soutěž, kdy posluchači dostávali v každém díle jednu novou indicii, která

---

⁹⁹ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

¹⁰⁰ *Ichnologie* je věda zabývající se zkoumáním fosilních stop a otisků.

NĚMEC, Jakub. *Tafonomie - současný stav a perspektivy*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, 2006. S. 16.

¹⁰¹ Později se ukázalo, že byla tou dobou překryta květináči se sezónními květinami.

je měla v závěru dovést k tajence. Výherci soutěže pak získali zájezd do Mongolska, kde na archeologickém nalezišti paleontologové nacházejí zkameněliny dinosauřích koster.

Součástí třetího dílu soutěže v Meteoru byla také fiktivní reportáž, kterou vytvořil Marek Janáč ve spolupráci s paleontologem Martinem Košťákem.¹⁰² Tzv. *fiktivní reportáž* je stylizovaná reportáž z místa, kam se člověk reálně nemůže dostat. Fiktivní reportáže obsahují všechny prvky klasické reportáže a autoři v nich vystupují ve funkci vypravěče a průvodce příběhem. Zůstávají pasivní, ale zachovávají si interpretační funkci.¹⁰³ Vydávají se například do minulosti, budoucnosti, do nitra Slunce nebo kapky vody. Základem je reportérský přístup, který napomáhá recipientovi uvěřit předkládanému dění.¹⁰⁴

Není to nově vzniklá metoda, její kořeny sahají až k práci Bohumila Koláře, který s fiktivními reportážemi v Meteoru začínal a proslavil je. O několik desetiletí později tento žánr znovuobjevil Janáč, který tuto metodu mohl aplikovat a rozvíjet ve větším rozsahu díky novým technologiím a vybavenosti rozhlasu. Realnost situace podpořil také zvukový design, jenž vytvořil veškeré auditivní efekty. „*Lidé se mě ptali, kde jsme to točili. Že se jim moc líbilo, jak bylo slyšet, že čvachtáme v blátě. A když jsem jim pak řekl, že jsme natáčeli ve studiu a tohle všechno je dobře odvedená práce postprodukce, ohromně se divili. A takových reakcí bylo tehdy hodně a pro mne to byla zpětná vazba, že jsme reportáž udělali dobře, protože diváci nám skutečně věřili,*“ prozradil Marek Janáč.¹⁰⁵

Fiktivní reportáže mají mnoho pozitiv, mezi něž patří nízká finanční i technologická náročnost. Umožňují zábavně podat vědecká fakta, která by mohla v klasické reportáži posluchačům uniknout, ale díky poutavosti a příběhu se lépe vryjí do paměti. Na tomto principu je postaven celkový přístup Marka Janáče k popularizaci

---

¹⁰² RNDr. Martin Košťák, PhD. působí v Ústavu geologie a paleontologie Přírodovědecké fakulty na Univerzitě Karlově.

¹⁰³ HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990-2005: Poetika žánrů: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Brno : Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2010. 207 s. ISBN 978-80-86928-79-1. S. 56.

¹⁰⁴ VRZALOVÁ, Lenka. *Dramatické postupy v publicistickém magazínu Meteor: bakalářská práce*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2013. s. 35.

¹⁰⁵ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

vědy. Snaží se provozovat obdobu Komenského školy hrou - „zážitkovou pedagogiku“- a zdůraznit posluchačský spoluprožitek.¹⁰⁶

Soutěž skončila 23. dubna 2011, kdy se zároveň konala velká víkendová akce *Stopování dinosaura*, která měla u posluchačů obrovský úspěch. V pražské botanické zahradě bylo připraveno mnoho interaktivních stanovišť, kde si návštěvníci mohli nechat diagnostikovat vlastní nálezy, prakticky vyzkoušet, jak probíhají vykopávky, odlít si zkamenělinu, nebo navštívit stánek Českého rozhlasu s další zábavou pro děti, či nahrát auditivní vzkaz pro budoucí generace. Uskutečnilo se také slavnostní předání cen vítězům soutěže, předání originálu zkamenělé stopy Univerzity Karlově a odhalení informačního systému nejen pro zrakově postižené návštěvníky.¹⁰⁷

Akce nabízela širokou škálu aktivit, a proto ji navštívili lidé různého věku včetně rodin s malými dětmi.¹⁰⁸ To mimo jiné potvrdilo, že se pořadu opět daří získávat mladé posluchače, pro které byl původně určen primárně. S výhercem soutěže se bohužel nepodařilo natočit podobnou reportáž, jako s Kateřinou Tláskalovou v Africe. Projekt *Stopování dinosaura* měl v pořadu i tak velké množství auditivních výstupů, a především dokázal navázat kontakt s vysokým počtem posluchačů.¹⁰⁹

Úspěch Janáčových projektů obecně tkví také v tom, že je umí přímo ve vysílání atraktivně podat. Vyhlášení jeho soutěží bývá doprovázeno tematickými reportážemi, které jsou natolik zajímavé, že samy o sobě lákají posluchačovu pozornost bez ohledu na potenciální výhry v soutěži. Když navíc vezmeme v úvahu přitažlivost tématu dinosaurů v kontextu dnešních moderních zobrazovacích technologií, které v 21. století zažily obrovský boom, projekt měl už od začátku vysoký potenciál, který se mu podařilo naplnit.

---

¹⁰⁶ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

¹⁰⁷ Botanická zahrada hl. m. Prahy. *O víkendu na dinosaura!* [online]. In: . 2011 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/priroda/zoo_botanickezahrady/_zprava/882157

¹⁰⁸ *Stopování dinosaura*. In: www.rozhlas.cz [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/meteor/stopa/>

¹⁰⁹ A až do současnosti na webových stránkách Meteoru funguje doprovodný interaktivní článek. Návštěvníci webu mohou ověřit své znalosti ve vědomostním kvízu, shlédnout krátké video s rekonstrukcí vzhledu dinosaura a několik audiovizuálních reportáží z celého projektu.

6.4 Výzkum ptačích dialektů

Zmínku o počínajícím výzkumu etoložky Terezy Petruskové¹¹⁰ na téma ptačích dialektů slyšeli posluchači poprvé již v roce 2009. Tehdy jim Marek Janáč slíbil, že Meteor bude výzkum nadále sledovat. O dva roky později se mohli posluchači na základě výzvy Meteoru přihlásit jako dobrovolníci při jednorázové akci *Výzkum ptačích dialektů*, kdy vědci chtěli získat dostatek materiálu ke zkoumání dialektu samečků lindušek, kteří se vzájemně přezpívávají.

V květnu roku 2011 se tedy skupina posluchačů spolu s týmem vědců vydala do lokality v Brdech, kde se konkrétní pták - linduška lesní, hojně vyskytuje. Posluchači, kteří dorazili na měření, byli proškoleni v práci s mikrofonom, v tom, jak poznat hlasy lindušek a na jaké zvukové momenty se mají soustředit především. Pak každý z nich dostal přiděleného jednoho konkrétního ptáka označeného číslem, kterého pak asi po dobu čtyř hodin sledoval a nahrával. Posluchači si také zapisovali do tabulek a ortofotomapy, kde jejich linduška létala. Po skončení akce odevzdali vše vědcům, kteří tím získali dostatek materiálu pro svůj výzkum.

Reportáž z této akce byla v Meteoru odvysílána 28. května. Posluchači zde slyšeli hlasy lindušek v jejich přirozeném prostředí a vzájemné interakci s odborným komentářem vědců. Marek Janáč v ní také hovoří s dobrovolníky, kteří se akce zúčastnili, o tom, jak se jim přidělený pták chová, co je překvapilo, nebo co výjimečného na něm vyzorovali. Nejzajímavější objev učinil teprve dvanáctiletý Jan Studecký, který si všiml chyby v kroužkování. Kvůli ní vědci dva samce při několikaměsíčním sledování zaměňovali. Tento objev na konci reportáže komentuje Tereza Petrusková. Zjištění chyby v kroužkování bude mít za výsledek změnu v systému označování ptáků, který do budoucna podobným nepřesnostem předejde.

Nezištná pomoc posluchačů vědcům tedy velmi pomohla. Analyzovali jednotlivé hlasy i vzájemnou interakci ptáků a na jejich základě se dozvěděli mnoho nového o životě těchto pěvců. Z akce vzešly také články v časopisech *Vesmír* a *Živa*. Další vyšel také v odborné literatuře¹¹¹ a v současnosti vznikají také dva další články

---

¹¹⁰ RNDr. Tereza Petrusková, Ph.D. je etoložka z Katedry ekologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

¹¹¹ PETRUSKOVÁ, Tereza, DIBLÍKOVÁ Lucie, PIPEK Pavel, FRAUENDORF Ekehard, PROCHÁZKA Petr a PETRUSEK Adam. A review of the distribution of Yellowhammer (*Emberiza*

pro impaktovaná periodika. Do Meteoru se pak výsledky dostaly v podobě rozhovoru s vědci o závěrech celého projektu *Výzkum ptačích dialektů*.¹¹²

6.5 Velká letní soutěž Meteoru

Velká letní soutěž byla dle slov jejího autora ze všech projektů nejnáročnější z hlediska komunikace s účastníky, ale poskytla mu obrovskou zkušenost do budoucna. Celý dvouměsíční projekt řídil i realizoval sám bez pomoci kolegů z rozhlasu, pouze za podpory vědců, kteří s ním spolupracovali na jednotlivých pořadech. Sám také vyřizoval veškerou emailovou korespondenci s více než dvěma a půl tisíci posluchači, kteří se *Velké letní soutěže Meteoru* zúčastnili, což odpovídá desítkám hodin práce pouze na emailu. Dále musel zařizovat všechny jednotlivé akce rozmístěné po celé České republice, kde se posluchači s vědci osobně setkávali a zároveň natáčet i další reportáže a rozhovory pro Meteor, který byl v létě 2012 už kompletně premiérový. K nesmírně náročné a dlouhodobé soutěži tedy vytvářel také každý týden plnohodnotný díl Meteoru. K práci dramaturga, autora a moderátora zvládal tedy navíc práci výkonného producenta zajišťujícího zároveň i propagaci a public relation soutěže.

Dá se říci, že šlo o experiment, který měl ukázat, jaký zájem mají posluchači o fyzický kontakt s vědou. Znamenal velikou organizační a produkční práci, nutnost systematizace a práce s exaktními tabulkami pro zajištění spravedlivého bodování soutěže. Zároveň však ukázal velkou kreativitu autora Marka Janáče, jeho schopnost vlastním entuziasmem strhnout množství vědců podporujících popularizaci vědy i posluchačů ochotných spolupodílet se v letních měsících na připravených akcích. Marek Janáč pro léto v roce 2012 oslovil devět vědců, z nichž každý posluchačům připravil vlastní interaktivní program často v jinak nedostupných místech.¹¹³

Princip hry spočíval v tom, že každý týden Meteor položil svým posluchačům otázku. Oni odpovídali prostřednictvím emailů a za správnou odpověď dostávali body.

---

citrinella) dialects in Europe reveals the lack of a clear macrogeographic pattern. [online]. In: . 2015 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://link.springer.com/article/10.1007/s10336-014-1102-4>

¹¹² Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

¹¹³ Seznam jednotlivých akcí: 7.7.2012 - *Javor klen*, 14.7.2012 - *Národní muzeum*, 21.7.2012 - *Býčí skála*, 28.7.2012 - *Lékařská Fakulta v Hradci Králové*, 4.8. 2012 - *Laboratoř blesků*, 11.8.2012 - *Hvězdárna Brno*, 18.8.2012 - *Oční kamera*, 25.8.2012 - *Borůvkový článek a lasery*, 1.9.2012 - *Etologie rypošů lysých*, 22. a 23. 9. 2012 - *Laboratoř blesků* - opakování

Ten, kdo na otázku správně zareagoval jako první, dostal sto bodů a každý další o bod méně. Za každých sto získaných bodů dostal každý jeden posluchač indicii pro tajenku. Ještě lépe na tom byli ti, kdo se účastnili i setkání s vědci a vyzkoušeli si jejich program. Za každou takovou návštěvu získali další bonusovou indicii. Takto program pokračoval po celé léto. Účastníci se také mohli rozhodnout, zda budou soutěžit sami za sebe nebo v týmu. Tento systém tedy posluchače podněcoval k tvorbě strategií, spolupráci a bedlivému poslouchání pořadu i sledování webových stránek. Na konci prázdnin byla soutěž vyhodnocena ve všech kategoriích a jednotliví vítězové si výhru mohli vybrat v podobě vlastní účasti na libovolném vědeckém výzkumu po celé České republice.

První ze série setkání s vědcem nebylo místně přesně určeno. Soutěžící se měli dostavit k nejstaršímu javoru klenu v České republice. Na místo však přišli cíleně pouze dva posluchači Meteoru a mladý pár náhodných kolemjdoucích. Účast tedy zdaleka nebyla taková, jak se očekávalo. Na druhou akci do depozitáře Národního muzea v Praze si pravěké kosti přišlo prohlédnout a osahat zhruba padesát zájemců, mezi nimiž bylo i mnoho dětí. Projekt se tedy začal vyvíjet správným směrem. Jakkoli v danou chvíli znamenal nižší zájem posluchačů spíše rozčarování, cenné na tomto experimentu bylo právě i to, že se vyvíjel postupně a že se mohl autor učit i z případných chyb.

Následující akce už přilákala mnohem víc návštěvníků, než pořadatelé očekávali. Na pravěké malby a nepřístupné jeskyně v Býčí skále v Moravském krasu se místo předpokládaných 150 dostavilo 800 lidí. Počet byl neakceptovatelný nejen kvůli časové náročnosti, ale mohl by také ohrozit život zdejších netopýrů. Marek Janáč se proto musel později příchozím posluchačům omluvit a nabídl jim náhradní termín. Situace byla pro všechny zúčastněné nepříjemná, a proto Janáče dovedla k systému přihlašování na následující akce přes email. I v tomto směru – v opačné extrémní situaci tedy bylo zřejmé, že je třeba doladovat soutěžní systém krok za krokem.

4. srpna se uskutečnila akce s názvem Laboratoř blesků. Při této příležitosti mohli posluchači navštívit pražskou Laboratoř velmi vysokých napětí, která vlastní největší Teslův transformátor v Evropě a testuje se zde například odolnost kabelů, transformátorů nebo letadel. Návštěvníci zde mohli sledovat pokusy o roztříštění letecké vrtule, zásah auta bleskem a mnoho dalších zajímavostí spojených s elektřinou.¹¹⁴ Do

---

¹¹⁴ *Nikde v Evropě neumí větší blesky než v Běchovicích. Podívejte se.* In: Technet.cz [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/nejvetsi-laboratorni-blesky-v-evrope-dw8-tec_reportaze.aspx?c=A120803_095301_tec_reportaze_kuz

deseti minut od vyhlášení se přihlásilo všech 300 požadovaných účastníků a jejich počet se vyšplhal až na 1350. „Musel jsem každému jednotlivě odpovídat, protože posluchači čekali na potvrzení. Měl jsem připravenou univerzální odpověď, ale musel jsem v ní měnit jméno a případně odpovídat na další otázky. Posluchači byli také nedočkaví, a když za hodinu nedostali odpověď, psali znovu. Byl to neskutečný nápor emailů, na který jsem jen stěží stihnul odpovědět, a pak ještě včas dorazit na místo setkání,“ popisuje Marek Janáč tehdejší stav.¹¹⁵ Absurdní situace však nastala na místě, kam pak z registrovaných tří set posluchačů dorazila pouhá stovka.

Pak už se naštěstí počet účastníků pro další čtyři akce ustálil kolem stovky. Chodily hlavně rodiny s dětmi. „Potkáváte se se svými posluchači. A to je to, co ve statistikách poslechovosti nikdy nenajdete. Lidé za vámi sami přichází a říkají, co se jim na pořadu líbí a nelíbí. Někdy i nadávají, ale vy máte možnost jejich rozčilení korigovat a zamyslet se, jestli na tom opravdu něco je“,¹¹⁶ uvedl Marek Janáč pozitiva těchto setkávání.

Krom devíti uskutečněných programů jednotlivých vědců měli také posluchači odpovídat na otázky a někdy je až odpověď mohla dovést na příští místo setkání. Otázky však autor Marek Janáč spolu se svými respondenty – vědci koncipoval tak, aby odpověď nebylo možné najít na internetu po několika kliknutích. Vedly naopak posluchače k zamyšlení. „Dejme tomu, že byste měli k dispozici bazén plný rtuti a dvě tunové koule. Jedna z oceli, druhá z ryzího zlata. Obě současně do bazénu ponoříte. Co se stane s koulemi,“¹¹⁷ zněla jedna ze složitějších otázek. Obtížnost otázek tedy vedla k mnoha špatným či nepřesným odpovědím. Na každý z e-mailů s takovou odpovědí musel Marek Janáč odpovídat soutěžícím zpátky, a tak se jeho emailová schránka brzy naplnila stovkami vláken komunikace. Časová náročnost e-mailové komunikace se pro jednoho člověka stávala jen těžko slučitelnou s další prací.

Tato soutěž pokračovala po celé léto a na jejím konci byli vyhlášeni vítězové jednotlivých kategorií. Výhru si mohli vybrat v podobě účasti na libovolném vědeckém výzkumu v České republice. Jeden posluchač si zvolil astrologii a po půl roce čekání na příznivé počasí strávil noc pozorováním oblohy největším astronomickým dalekohledem v republice, z čehož vznikla reportáž pro pořad Meteor. Jedna rodina

---

¹¹⁵ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ JANÁČ, Marek. *Velká letní soutěž – bodované otázky*. In: www.rozhlas.cz [online]. 2012 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/soutez/_zprava/1086821

vyhrála hlavní cenu dokonce ve dvou kategoriích. Vydali se do nepřístupných prostor jihlavské zoo, kde natočili reportáž, což se bohužel nepodařilo zopakovat u druhé aktivity. Posluchači měli zájem o egyptologii, ale kvůli pracovní vytíženosti odborníků, se akce dlouho odkládala, až se nakonec uskutečnila v době, kdy Marek Janáč již v rozhlasu nepracoval. Slovo splnil, zážitek v Náprstkově muzeu jim zprostředkoval, ovšem reportáž do Meteoru už nenatočili.¹¹⁸

Léto v roce 2012 bylo tedy prostoupeno touto rozsahem i významem zcela jedinečnou soutěží, jejíž kompletní průběh byl poté zrekapitulován v zářijovém Meteoru. Ale nezbytné je zmínit především fakt, že celé prázdninové vysílání bylo premiérové, což se stalo poprvé v historii pořadu. Marek Janáč na experimentálním projektu *Velké letní soutěže* zdokonalil zejména své organizační schopnosti a umožnil posluchačům nahlédnout do práce Meteoru tím, že se sami mohli podílet na tvorbě reportáží a sledovat při práci člověka, kterého pravidelně poslouchají z rozhlasových přijímačů.

6.6 Nářečí českých strnadů

Na projektu *Nářečí českých strnadů* se v roce 2013 Meteor začal podílet v návaznosti na menší, ale úspěšnou akci *Výzkum ptačích dialektů*, která se v roce 2011 uskutečnila v Brdech při průzkumu zpěvu sameček lindušky lesní. Pravidelní posluchači Meteoru však strnada obecného už dobře znali, protože v roce 2011 ho Česká společnost ornitologická vyhlásila *Ptákem roku 2011* a Meteor mu věnoval pozornost hned v několika svých reportážích. Zároveň vyzval dobrovolníky, aby vědcům pomohli zasíláním vlastních nahrávek tohoto pěvce.

Nahrávek však nebyl dostatek. Marek Janáč se proto rozhodl projekt zpopularizovat. Volně se inspiroval svou oblíbenou knihou z dětství od Julese Vernea *Hra o dědictví*. Česká republika byla rozdělena do pomyslných čtverců o velikosti 10x10 kilometrů. Úkolem posluchačů bylo pořídit nahrávku zpěvu strnada obecného v nějakém ze čtverců, který zatím nebyl prozkoumán. Dosud nezmapované čtverce

---

¹¹⁸ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

mohli posluchači najít na internetových stránkách soutěže.¹¹⁹ Některé ze čtverců byly bonusové a partner projektu Meteor věnoval věcné ceny, které se zde ukrývaly. To znamená, že posluchači, kteří měli štěstí a podařilo se jim nahrát strnada na některém z bonusových čtverců, pak dostali od Meteoru předem určenou výhru. Tak mohli vyhrát například fotoaparát, přijímač digitální televize nebo unikátní sadu CD.

Nahrávky mohly být provedeny i prostřednictvím chytrých telefonů nebo fotoaparátů. Díky technologické nenáročnosti se proto podařilo získat velké množství nahrávek pro vědecký výzkum, jehož cílem bylo odhalit, zda Českou republikou prochází hranice mezi dvěma hlavními ptačími dialektovými skupinami. Na základě analýz sebraného materiálu od posluchačů se hypotéza potvrdila. Díky pilné práci dobrovolníků se podařilo získat ke dvěma tisícům nahrávek, čímž se Česká republika stala nejdetailněji zmapovanou zemí z hlediska strnadičích dialektů. Vědci pak také překročili hranice a expandovali do Polska, Velké Británie i na Nový Zéland a z výzkumu se stal fenomén, který pokračuje do současnosti.

Tato interaktivní hra přiměla posluchače Meteoru k tomu, aby se začali kolem sebe více dívat a také poslouchat, když někam jedou. Její výsledky byly stěžejní zejména pro vědce. Posluchačům Meteoru se vložená energie vrátila třeba v podobě výher v soutěži. Marek Janáč jako spoluautor i organizátor hry znovu pečlivě dbal na to, aby přesné výsledky byly odvysílány v rámci Meteoru. Účastníci hry i běžní posluchači tak po zveřejněním rozhovoru s Terezou Petruskovou pochopili, že jejich snažení mělo smysl a participovali jím na významném projektu, který dokonce přesáhl hranice našeho státu.

---

¹¹⁹ www.strnadi.cz [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.strnadi.cz/>

7 Případová studie

Po akci *Nářečí českých strnadů* následoval zásadní projekt nazvaný *Meteorit Meteoru*. Byl spuštěn 28. září 2013, kdy pořad oslavil padesáté výročí. Tato akce pak symbolizovala dar, který Meteor nedostane, ale naopak jej věnuje vědě. Meteorit jakožto předmět, který dopadne na Zem, měl označovat zhmotnění snahy Meteoru pomoci vědě. Hlavním cílem projektu bylo nalézt, aplikovat a následně rozšířit mezi odbornou veřejnost nový způsob financování výzkumu. Prostředkem pro získávání financí se měl stát crowdfunding. V následující kapitole nejprve vymezím samotný pojem crowdfunding a poté se budu věnovat už konkrétním projektům, které byly díky této metodě realizovány.

7.1 Crowdfunding

Pojem crowdfunding označuje způsob získávání finančních prostředků na konkrétní projekt prostřednictvím široké veřejnosti, což jasně vyplývá i ze složeniny slov *crowd* a *funding*. Nejedná se však o klasické veřejné sbírky. Tyto probíhají pouze v prostředí internetu. Takový druh financování se nejčastěji vztahuje ke crowdfundingovým webům, z nichž nejvýraznější jsou zahraniční *Kickstarter* a *IndieGoGo*. V České republice fungují portály *Hithit.cz*, *Startovac.cz* nebo *Kreativcisobe.cz*.¹²⁰

Tyto platformy nabízejí možnost získat finance na uskutečnění svého snu ale i podnikatelského záměru. Lidé, kteří přijdou s projektem, se pak cílenou prezentací snaží získat určitou částku na jeho realizaci v přesně stanoveném čase. Úspěšnost kampaně je závislá primárně na originalitě a zajímavosti projektu, ale úzce souvisí i s kvalitní marketingovou propagací. Důležitou roli hraje nejen prezentace v médiích, ale i benefity nabízené potenciálním investorům. Crowdfundingovou kampaň totiž lze financovat čistě bez nároků na jakoukoliv odměnu, ale častějším jevem je zaslání určité částky výměnou za dárek nebo službu od zadavatele.

---

¹²⁰ZÁHORA, Zdeněk. *Marketing digitálních her*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita. 2013..s. 33.

Výhodou pro investory je, že na začátku kampaně si každý projekt stanoví hranici vybraných prostředků, po které bude projekt zrealizovaný. Jakmile je tato hranice přesáhnuta, projekt získá veškeré vybrané peníze po odečtení poplatků za transakce a za využití služby crowdfundingového serveru. Podporovatelé tedy mají jistotu, že projekt, do kterého investovali, bude uskutečněn. O jeho úspěšnosti často výrazně rozhodují poslední dny kampaně. „*Pár dní před koncem ale přišel obrat, doslova v cílové rovině se najednou začaly přičítat nové dary a den před koncem měly oba vědecké projekty 100 procent. Ve zbývajících hodinách částka povyroستla ještě o další desítky procent!*“, píše Vilém Faltýnek na webových stránkách Meteoru o napjatých posledních dnech crowdfundingové akce.¹²¹

V České republice se zatím většina crowdfundingových projektů věnuje kultuře. Veřejnost podporuje hudbu, film, divadlo a literaturu, ale ostatní oblasti lidské činnosti se zde prosazují spíše výjimečně. Naštěstí k nám pronikají i trendy ze zahraničí, díky kterým bylo možné uskutečnit také projekt Marka Janáče *Meteorit Meteoru*.

7.2 Meteorit Meteoru

V době, kdy vznikla myšlenka založit dlouhodobý projekt *Meteorit Meteoru*, už byl crowdfunding v České republice známou metodou získávání finančních prostředků. Zadavatelé však většinou nabízeli jen různé varianty kulturních kampaní. Finanční podpora směřovala nejčastěji na podporu literatury nebo hudby.

Proto Marka Janáče nenapadlo tento fenomén spojovat s vědou. „*Téma crowdfundingu je výsledek dlouhodobého přemýšlení. Léta jsem se potkával s vědci a řada z nich mi plakala na rameni, že nemají peníze na výzkum, že jim nevychází granty. Tato setkání se množila, protože dostupnost grantových příležitostí se zmenšovala. Proto jsem intenzivně přemýšlel nad tím, jak zařídit, aby Meteor krom toho, že je prostředkem informování o vědě, jí také reálně pomáhal,*“¹²² popisuje Marek Janáč počátky.

Posluchači Meteoru se podíleli už na několika vědeckých projektech, které jsem výše zmínila. Například nabídli sami sebe jako objekt výzkumu. Tímto způsobem

---

¹²¹ FALTÝNEK, Vilém. *Jde to, ukázal Meteor*. In: www.rozhlas.cz [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://m.rozhlas.cz/vedaarchiv/portal/_zprava/jde-to-ukazal-meteor--128979

¹²² Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

pomohli například studii alkoholu za volantem, pro který bylo třeba najít padesát respondentů různého věku pro zkoumání účinků alkoholu na pozornost řidičů.¹²³ Po výzvě Meteoru se přihlásilo všech padesát potřebných respondentů.¹²⁴ Toto je však pouze dílčí část výzkumů, větším problémem je jejich financování. Marek Janáč proto dlouho hledal způsob, jakým řešit tuto problematickou situaci. Měl totiž vizi, že by Český rozhlas mohl pořádat podobné akce jako National Geographic¹²⁵, který vědcům sponzoruje celé expedice.

Inspiraci nakonec přivezla kolegyně z rozhlasu, která byla na pracovní stáži v Německu. Poznala zde internetový server *Sciencestarter.de*¹²⁶, což je crowdfundingová platforma určená vědě. Spojila se také s vědkyní Anne M. Schelhorn, která na svůj projekt *There is Literature in Africa?!* úspěšně vybrala na Sciencestarteru 5 440 euro.¹²⁷ Sponzory zaujala výzkumem jazyka afrických griotů.¹²⁸ Materiály, které k projektu Schelhornová vytvořila, ovšem pro potřeby Meteoru odmítla poskytnout. Patří pouze jejím donátorům, kteří je zaplatili a mají na ně výhradní právo. Tento poctivý přístup Marka Janáče upoutal natolik, že se rozhodl uskutečnit podobný projekt v českém prostředí.

Meteorit Meteoru se měl stát pilotním projektem mnohem rozsáhlejší akce. Původní vize předpokládala, že po jeho dokončení bude pořad Meteor každý měsíc vybírat nový výzkum, na který uspořádá crowdfundingovou sbírku a ve vysílání ho bude propagovat a jeho téma popularizovat. Janáč pak napsal projekt, který předložil v rozhlasu ke schválení a jenž se záhy vrátil zamítnutý s odůvodněním, že rozhlas nechce posluchače žádat o peníze. Nakonec byl odsouhlasen. Bohužel pouze pod

---

¹²³ JANÁČ, Marek. TEST - alkohol za volantem. In: *www.rozhlas.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/prispevky/_zprava/1077296

¹²⁴ Marek Janáč o tomto výzkumu natočil video, které je v současnosti dostupné na:

JANÁČ, Marek. *Alkohol zlepšuje schopnosti řidiček* [online]. In: . 2013 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <https://vimeo.com/58740372>

¹²⁵ *National geographic* [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.nationalgeographic.com/>

¹²⁶ *Sciencestarter* [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: www.sciencestarter.de

¹²⁷ SCHELHORN, Anne M. *There is Literature in Africa?! Forschungsreise nach Senegal*.

In: *www.sciencestarter.de* [online]. 2013 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z:

<https://www.sciencestarter.de/literatur-in-westafrika>

¹²⁸ Grioti byli a jsou výjimečně důležitá a nepostradatelná společenská třída uvnitř africké společnosti. Jsou to nositelé, udržovatelé, šířitelé a mentoři tradice, kultury a historie vlastního etnika. Grioti provázejí a vedou veškeré společenské události a slavnosti. Jsou také jedinou třídou profesionálních hudebníků. Griotem se člověk nemůže stát v průběhu života, ale musí se jím narodit.

MAREK, Tomáš. *Cesta djembe: od rituálu k profesi - Djembefola vs. griot* [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://afro.cz/magazin/cesta-djembe-od-ritualu-k-profesi-djembefola-vs-griot>

podmínkou, že sama hlasovací aplikace nebude umístěna přímo na webových stránkách Českého rozhlasu, což mělo být původním záměrem projektu. Proto Marek Janáč spolu s vedoucí redakce Ivou Sládkovou našel řešení v portálu Startovač, na němž se mělo hlasování uskutečnit a Český rozhlas měl mít na svých stránkách pouze vědecko-populární stránku věci.

Vybranou platformou pro uveřejnění se stal nově vzniklý Startovac.cz. Marek Janáč vytvořil koncept tří vědeckých projektů, které *Meteorit Meteoru* bude podporovat. První měl reprezentovat „hard vědu“, druhý „soft vědu“¹²⁹ a třetí byl přechodným typem mezi dvěma předchozími. Tento experiment měl odpovědět na otázku, zda jsou lidé ochotni finančně se podílet na vědě, o jaký druh jeví větší zájem a zda mají šanci jen zábavné projekty nebo i ty ryze vědecké. Třetí projekt však nakonec nebyl realizován z důvodu časové zaneprázdněnosti jeho autora, oba další na poli crowdfundingu uspěly.

*Hydronaut DeepLab*¹³⁰ byl atraktantem, který díky své jedinečnosti, hravosti a kreativitě poutal pozornost donátorů. Neméně zajímavý byl základní výzkum Zuzany Štěrbové pod názvem *Výzkum sexuálního imprintingu*¹³¹, který potřeboval popularizovat více. Spojením těchto dvou kampaní se pomocí té atraktivnější podařilo ukázat veřejnosti i ryzí vědu, jež si pak rovněž našla příznivce, potřebovala jen zviditelnit. Projektům se budu blíže věnovat v následujících kapitolách.

Tyto dva pilotní projekty byly nejen začátkem, ale i koncem plánovaného dlouhodobého projektu. Český rozhlas se od crowdfundingové kampaně distancoval a podporovat ji odmítl. Na základě těchto i předchozích sporů v oblasti inovací pořadu Meteor, zejména však s přihlédnutím ke svému slovu, jímž projekt zaštitil před autory obou projektů a posluchači,¹³² se Marek Janáč rozhodl v projektu pokračovat a po jeho ukončení z Meteoru odejít.¹³³

---

¹²⁹ „Hard“ a „soft“ věda jsou hovorové výrazy, které slouží k porovnání vědecké oblasti na základě vnímané metodické přísnosti, přesnosti a objektivity. Přírodní vědy jsou obecně považovány za „hard“, zatímco sociální vědy jsou obvykle popisovány jako „soft“.

Hard and soft science. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hard_and_soft_science

¹³⁰ *Hydronaut DeepLab: Unikátní podvodní vědecká laboratoř pro výcvik kosmonautů, potápěčů a záchranářů*. In: Startovač [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <https://www.startovac.cz/projekty/hydronaut-deeplab/>

¹³¹ *Výzkum sexuálního imprintingu*. In: Startovač [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <https://www.startovac.cz/projekty/vyzkum-sexualniho-imprintingu/>

¹³² „Klíčové bylo, že rozhlas zakázal další vysílání projektu bez jediného slova vysvětlení důvodu, jež bych mohl posluchačům dát. Vzhledem k faktu, že pořad již ve vysílání zahájil prvním dílem a oznámil

---

dvouměsíční trvání akce, jsem takové vysvětlení ze strany vedení rozhlasu považoval za nutné v komunikaci s posluchači,“ doplnil Marek Janáč své stanovisko k postoji rozhlasu a vlastnímu odchodu.

Z e-mailové korespondence s Markem Janáčem ze 17. dubna 2016.

¹³³ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

7.2.1 Hydronaut DeepLab

Ponorná laboratoř *Hydronaut DeepLab* začala vznikat díky týmu dobrovolníků pod vedením profesionálního potápěče Matyáše Šandy. Práce však postupovaly velmi pomalu kvůli nedostatku financí na potřebný materiál. Když se Marek Janáč rozhodl spustit projekt *Meteorit Meteoru*, *Hydronaut DeepLab* byl prvním projektem, který pro účely crowdfundingu zvolil.

Pro získávání finančních prostředků pomocí crowdfundingu existuje několik faktorů, které rozhodnou o úspěchu kampaně. Patří mezi ně přitažlivost projektu, využitelnost nebo ovlivnění života potenciálního donátora, vztah dárců k tvůrcům projektu (náležitost k tvůrčí komunitě), komunikace s možnými dárci a atraktivní odměny. V neposlední řadě pak záleží na zaujetí tvůrčího týmu pro realizaci projektu, které se promítá do celkové podoby kampaně, určuje její charakter a míru sympatie, kterou u veřejnosti vyvolá. *Hydronaut DeepLab* měl potenciál splnit veškeré tyto podmínky, a právě proto byl vybrán jako zmíněný atraktant. Nejprve provedu deskripci tohoto projektu a pak určím faktory, které Marka Janáče přiměly zvolit si pro *Meteorit Meteoru* právě *Hydronaut DeepLab*.

Projekt *Hydronaut DeepLab* je zástupcem populární vědy ve světovém měřítku. Tato podvodní výzkumná stanice konstruovaná jako ponorný zvon je založena na vědeckých znalostech s využitím moderních technologií. Jedná se o ponornou laboratoř, která umožní několikaměsíční pobyt pod vodní hladinou tříčlenné posádce. V podmínkách, které několik desítek metrů pod vodou a ve stísněném prostoru poskytne, bude možné provádět výzkum hned v několika vědecko-technických oborech.

V plánu je vývoj technologií a materiálů a výzkum v oblasti biologie, botaniky, ale také medicíny a psychologie. Dále by v *Hydronautu* mohl být prováděn výcvik kosmonautů, mediků, báňských záchranářů a potápěčů v extrémních podmínkách. Laboratoř by tak v budoucnu měl využít například Botanický ústav Akademie věd, Ústav leteckého zdravotnictví nebo Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy. Šíře zájmů o využití projektu nadále roste.¹³⁴

Zakladatelské trio *Hydronauta* netvoří vědci, ale skutečné vědě mohou poskytnout potřebné prostředky. Na projektu pracují nadšenci, kteří chtějí posunout

---

¹³⁴ FALTÝNEK, Vilém. *Hyronaut pod tlakem*. In: www.rozhlas.cz [online]. 2013 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/prispevky/_zprava/1270581

hranice lidského poznání. Iniciátorem projektu je potápěč Matyáš Šanda. Absolvoval studium architektury a designu na Vysoké škole uměleckoprůmyslové a dnes se žíví stavebními a konstrukčními pracemi pod vodou. Je autorem i konstruktérem Hydronauta. Projekt na tuto laboratoř veřejnosti představil poprvé na 61. astronautickém kongresu v Praze v roce 2010.

Dalším členem původního týmu je Pavel Boháček z Ústřední vojenské nemocnice v Praze. Mimo jiné se zabývá také extrémní medicínou a popularizací kosmonautiky. Jeho úlohou v projektu Hydronaut DeepLab je příprava posádky pro první plánovaný experiment pod hladinou Slapské přehrady, který ověří funkčnost zařízení a umožní tím jeho další využití. Posledním členem zakladatelského triumviátu je Aleš Fiala, který se specializuje na reklamu, marketing a psychologii komunikace. Má za úkol třídění myšlenek a plánování projektu tak, aby co nejvíce uspil dokončení této multidisciplinární vědecké a výcvikové stanice.

Tito tři společně vytvořili občanské sdružení *Hydronaut - Centrum kosmického výzkumu*¹³⁵. Předsedou sdružení je psycholog a sociolog Jaroslav Sýkora, který se zabývá studiem vlivu extrémní zátěže na lidský organismus. Dalšími členy jsou také profesionální potápěči František Harant a David Vondrášek, kteří se spolu s Matyášem Šandou stanou první testovací posádkou Hydronauta¹³⁶.

Projekt Hydronaut DeepLab byl pro donátory atraktivní svou ambiciózností. Jemu podobné zařízení totiž vlastní pouze americká NASA¹³⁷, jeho využitelnost je nesmírně široká, a tím se v českých poměrech stává naprosto jedinečným vědeckým počinem.

---

¹³⁵ *Hydronaut: Underwater&space* [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.hydronaut.eu/>

¹³⁶ FALTÝNEK, Vilém. *Projekt Hydronaut DeepLab příkladem populární vědy* [online]. In: . 2013 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/meteorit/_zprava/projekt-hydronaut-deeplab-prikladem-popularni-vedy--1263775

¹³⁷ FALTÝNEK, Vilém. *Hydronaut pod tlakem*. In: www.rozhlas.cz [online]. 2013 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/meteorit/_zprava/hydronaut-pod-tlakem--1270580

7.2.2 Sexuální imprinting

K projektu Zuzany Štěrbové¹³⁸ přivedl Marka Janáče Jan Havlíček z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, který s ním už v minulosti spolupracoval na tématech pro natáčení Meteoru. *Sexuální imprinting* Janáče zaujal mezi dalšími pěti projekty, které Havlíček navrhoval. „Vzniklo několik nápadů a já jsem tenhle vybral jako potenciálně nejzajímavější pro popularizaci. Řekl jsem si, že i pokud se peníze nevyberou, tak se posluchači alespoň dozví něco zajímavého z oblasti etologie. Projekt Štěrbové je sice pozoruhodný základní výzkum, ale orientuje se víc na ženy. Probíhá pouze na ženách a ty se s vědou a výzkumem většinou identifikují méně než muži. A pod názvem *sexuální imprinting*¹³⁹ si ani potenciální donátoři nedokážou nic představit, což jeho atraktivitu nezvyšuje. Proto jsem zvolil kombinaci, kde *Hydronaut DeepLab* bude atraktantem a pomůže upozornit na práci Štěrbové," vysvětluje Janáč.

Sexuální imprinting je jednou z možných a také pravděpodobných teorií, které vysvětlují důvody, proč nás v partnerském vztahu přitahují pouze určité typy žen a mužů. Potvrdit a zároveň přesněji popsat fenomén sexuálního imprintingu se Štěrbová snaží v unikátním vědeckém projektu. Doposud nikdo se nezabýval přesným určením senzitivní periody v raném psychickém vývoji dítěte. V tomto období se na nevědomé úrovni otiskuje podoba rodičů opačného pohlaví a to v budoucnosti ovlivňuje výběr partnera. Přesnější určení periody je jedním z bodů právě probíhajícího výzkumu, jehož výsledky by měly být zveřejněny v průběhu roku 2016.

„Kromě toho, že se mi líbí etologický způsob nazírání na svět, tak současně vnímám, jak neskutečně důležitou roli v životě každého člověka hraje rodina. Proto mě děsí přenášení (zejména negativních) vzorců chování, které do značné míry probíhá na nevědomé úrovni. Bylo by fantastické, kdyby naše výzkumy mohly někomu pomoci z tohoto cyklu vystoupit,“ prozrazuje Štěrbová.¹⁴⁰ Výsledky projektu by v budoucnu měly pomáhat zejména v aplikovaných oborech, jako je například partnerské poradenství, sexuologie, nebo psychoterapie.

---

¹³⁸ Zuzana Štěrbová je postgraduální studentkou oboru Lékařská psychologie a psychopatologie na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Hlavním předmětem jejího výzkumu a studia je lidské chování z hlediska etologie.

¹³⁹ Pojem sexuální imprinting ve výzkumu Štěrbové znamená vtištění charakteristik blízkých příbuzných v době raného dětství, které jsou následně používány jako šablona při výběru partnera.

¹⁴⁰ FALTÝNEK, Vilém. *Jsi jako má matka*. In: www.rozhlas.cz [online]. 2013 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/meteorit/_zprava/jsi-jako-ma-matka--1266684

Výzkum sexuálního imprintingu je postaven primárně na práci s respondentkami. Bylo tedy nutné zajistit dostatečný počet žen, které budou ochotné sdělovat citlivé informace ze svého osobního života. Právě v této oblasti Meteor Zuzaně Štěrbové výrazně pomohl. Hned při první výzvě, kterou Marek Janáč v rozhlasu uvedl, se Zuzaně přihlásilo několik posluchaček, které se výzkumu chtěly zúčastnit. Bylo třeba získat 300 respondentek¹⁴¹, které splní určitá kritéria. Dospělé ženy do 35 let, které nevyrostaly do 15 let s oběma rodiči a od určitého věku začaly žít s nebiologickým otcem. Ty pak vyplnily sadu dotazníků a ve speciálním programu vytvořily portréty svých otců, partnera a sebe.

Kromě získání respondentek pro výzkum bylo potřeba zakoupit program EFIT-V, na nějž bude využita většina požadované částky z crowdfundingové sbírky. Jako možné odměny potenciálním dárcům vědkyně nabízela například vlastní knihu s věnováním, vyhodnocení osobního dotazníku, nebo třeba ve vyšší cenové kategorii rozhovor o projektu s autorkou při luxusní večeři. Podporovatelé však většinou volili levnější balíčky v řádu desítek až stovek korun. I přes to se v závěru akce vybraná částka vyšplhala na 74 121 Kč, což bylo 148 procent potřebné sumy. Projekt mimo jiné potvrdil, že i věda reprezentovaná základním výzkumem, má svoji cenu nejen pro odbornou veřejnost a že si lidé podobných výzkumů váží a dokáží je docenit.

7.2.3 Prezentace projektů v Meteoru

Marek Janáč pro Meteor vybral dva projekty, kterým věnoval prostor celkem v jedenácti dílech pořadu. Projektům však předcházela dlouhá příprava už před tím, než o nich poprvé uslyšeli posluchači. První fází vůbec bylo hledání nového způsobu, jak podpořit vědu. Janáč se tehdy, jak už jsem výše popsala, inspiroval v zahraničí, kde vědecký crowdfunding úspěšně aplikují už několik let. Další fází byla selekce konkrétních projektů, kterou jsem také popsala a odůvodnila. Třetím krokem se stal výběr platformy. Český server měl oproti zahraničním výhodu uživatelské přístupnosti širší skupině posluchačů a jiných donátorů z České republiky.¹⁴² Marek Janáč spolu

---

¹⁴¹ Projekt je realizován pouze na ženách, protože většina dětí bývá po rozchodu svěřena do péče matky. Vzniká tedy nízké procento chlapců, kteří vyrůstají s nebiologickou matkou a získávání respondentů by tím bylo mnohem náročnější.

¹⁴² Kromě jazykové bariéry nenaráží uživatelé ani na problémy s placením v cizí měně a na nutnost mít speciální účty, či úpravy finančních převodů.

s oběma vědeckými týmy nakonec zvolil stránku www.startovac.cz, která měla z dostupných serverů nejlépe a nejprehledněji zpracované obchodní podmínky. Následovala spolupráce týmů s pracovníky Startovače, kteří společně připravili kampaně. Pak mohla začít propagace v Meteoru.

První díl Meteoru, který posluchače seznámil s připravovaným projektem *Meteorit Meteoru*, byl odvysílán 28.zářím 2013¹⁴³. Moderátoři v něm poprvé podrobně představili princip crowdfundingu a nápad aplikovat jej na vědu. Poté se soustředili už na konkrétní projekt *Hydronaut DeepLab*. Marek Janáč natočil reportáž přímo v připravované ponorné laboratoři Hydronaut. Spolu s jeho tvůrci Matyášem Šandou a Pavlem Boháčkem hovořili například o tom, jak bude probíhat pobyt v ponorné laboratoři, co všechno se zde dá zkoumat a o tom, jak je tento koncept originální. Janáč zároveň velmi plasticky popisoval interiér, takže posluchači dostali reálnou představu toho, jak habitant vypadá. Pak odkazoval na stránky Meteoru, kde budou postupně přibývat články o projektu. Tyto články psal Vilém Faltýnek¹⁴⁴, který se každý týden věnoval druhému z projektů, který zrovna nebyl tématem Meteoru.

V následujícím díle Meteoru dne 5. října představili moderátoři projekt Zuzany Štěrbové *Sexuální imprinting*. Autorka v rozhovoru popisuje cíle vlastního projektu a zároveň vyzývá posluchačky, aby se zapojily do výzkumu jako respondentky. Moderátoři mluví o impaktu, kterého vědci chtějí dosáhnout. „Zavádíme nový prvek interaktivity, který dává posluchačům možnost dát šanci žít projektu mladých lidí, kteří zkouší něco, co nikdo jiný na světě nedělá. Máte možnost rozhodnout, čemu dáte život,“ vyzývá posluchače ve vysílání Marek Janáč¹⁴⁵. Moderátoři opět upozorňují i na první projekt a odkazují na web Meteoru a Startovač.¹⁴⁶

---

¹⁴³ Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2976322>

¹⁴⁴ Po studiu divadelní vědy na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy a dramatické výchovy na Divadelní fakultě DAMU nastoupil v roce 2001 jako redaktor českého vysílání do zahraničí v Českém rozhlasu 7. Zabývá se zejména kulturní publicistikou. Také píše recenze radiofonní dramatické tvorby a odborné studie o akustickém umění.

Vilém Faltýnek. In: *Český rozhlas* [online]. [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiocustica/osoby/_zprava/faltynec-vilem-bio--481376

¹⁴⁵ Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2980729>

¹⁴⁶ Shrnutí následujících dílů Meteoru, které se projektu věnovaly:

-12. října mluví o *Hydronaut DeepLab*. Používají styl fiktivní reportáže, kdy Kateřina Březinová předstírá přítomnost v ponorné laboratoři. Poté představují odměny, které vědci ve své crowdfundingové kampani donátorům nabízí. Navazují také rozhovory s dalšími odborníky ze souvisejících oborů. Sociolog a člen Mezinárodní astronautické akademie v Paříži PhDr. Jaroslav Sýkora hovoří o projektu MARS 500, na kterém se podílel a který vznikl v Rusku a je jakousi obdobou Hydronaut DeepLab, ovšem s nižší využitelností. Dále hovoří s lékařem doc. MUDr. Mgr. Radvanem Bahbouhem, Ph.D. o sociomappingu

Za úspěchem obou kampaní stojí kromě kvalitní práce autorů obou projektů i zkušenosti a kreativita pracovníků Startovače. Neoddiskutovatelný podíl má také aktivní účast Meteoru, ale důležité je zmínit i propagaci v jiných médiích. Na popularizaci vědeckého crowdfundingu se podílela jak oborová, tak mainstreamová média. I pro ně byl atraktivnější projekt *Hydronaut DeepLab*, o kterém na internetu najdeme několikanásobný objem článků než o *Sexuálním imprintingu* Zuzany Štěrbové. Články vycházely například v Lidových novinách, MF Dnes, Deníku, Parlamentních listech, Armádních novinách, na scienceworld.cz a reportáže odvysílaly také televizní stanice v pořadech Víkend, Hyde Park a Události České televize.

---

o podmínkách, které hydronaut v budoucnu poskytne různým odvětvím a co vše zde půjde zkoumat. V závěru pořadu moderátoři shrnují dosavadní stav sbírek a skutečnost, že Zuzaně Štěrbové se již přihlásilo prvních patnáct respondentek.

-19. října mluví o historii mecenášství a odměnách, které nabízí na Startovači Štěrbová. O tématu sexuálního imprintingu mluví s Markem Janáčem také se sexuolog Prof. PhDr. Petr Weiss, Ph.D., DSc.

-26. října následuje reportáž z Ústavu leteckého zdravotnictví v areálu Vojenské nemocnice v Praze. Lékař MUDr. Miloš Sázal, CSc. zde mluví o zátěžových testech potapěčů, které se zde uskutečňují a kterým by v budoucnu právě Hydronaut mohl pomáhat.

-2. listopadu je projekt *Meteorit Meteoru* v půli. Nastává tudíž rekapitulace, *Hydronaut DeepLab* má vybraných 34% cílové částky a *Sexuální imprinting* 20%. O týden později mluví Štěrbová o svém projektu v širších souvislostech a o pilotním výzkumu, který už proběhl. Součástí pořadu je také rozhovor s Martinem Bryknerem ze Startovače a Thorstem Wittem z německého sciencestarteru.

-16. listopadu Dosahuje projekt Hydronaut DeepLab 44% vybrané částky a Marek Janáč vede rozhovor s Michalem Václavíkem z České kosmické kanceláře.

-23. listopadu již má Hydronaut DeepLab 89% a čtyři dny do konce kampaně. Hovoří Pavel Boháček z Kosmo Klubu.

-30. listopadu se organizátoři mohou pochlubit, že první z projektů skončil vynikajícím úspěchem. Vybrala se největší částka v historii českého crowdfundingu 368 284 Kč, tedy 128% požadované částky. Zbytek pořadu se věnuje Sexuálnímu imprintingu. Posluchači slyší dramaticky zpracovaný příběh jedné z přihlášených respondentek.

-7. prosince se už i Zuzana Štěrbová chlubí úspěšnou kampaní. Na její projekt bylo vybráno 74 121 Kč, tedy 148 % cílové částky a navíc se jí přihlásila více než stovka respondentek.

8 Přínos Marka Janáče pořadu Meteor

„Já považuji za úspěch jakýkoliv výsledek. Reflektuje totiž pravou tvář vědy, v níž jsou neúspěchy běžnou součástí cesty k cíli. Meteor měl být v mé představě jednou z mála popularizačních reflexí skutečné vědecké práce.“ Marek Janáč¹⁴⁷

Základem Janáčova přístupu k práci na popularizaci vědy je snaha šířit vědění přitažlivou formou. Nespokojit se se strohým předáním informací, ale vždy přidat něco navíc. Snažit se dělat svou práci tak, aby v ní lidé našli inspiraci i pro prostor mimo rozhlasového vysílání. Proto se snaží zapojovat posluchače nejen do dění pořadu, aktivizovat je a probudit v nich touhu jít za vědou a věděním. S každým interaktivním projektem, který uskuteční, je svým posluchačům také o kus blíž. Poznává, co je zajímavá a co by jim mohl ještě nabídnout. Za tuto činnost získal v roce 2015 čestnou medaili Vojtěcha Náprstka za zásluhy v popularizaci vědy.¹⁴⁸ Toto ocenění každoročně uděluje Akademická rada Akademie věd České republiky těm, kteří zpřístupňují vědecké poznatky a postupy široké veřejnosti.

Přínos vědě Marka Janáče ale netkví jen v předávání vědění. Důležitý je právě specifický způsob tohoto předávání. Díky svým dlouholetým zkušenostem nejen z rozhlasu disponuje Janáč širokou škálou inspiračních zdrojů. Nesoustředí se pouze na témata úzce související s jeho profesí, a proto může svému publiku nabízet tak kvalitní a poutavé výsledky své práce.

V současné době je velmi těžké vymyslet něco, s čím přijdeme skutečně první. Téměř o všem lze říct, že už to objevil někdo před námi a my jeho nápad pouze modifikujeme. Je těžké oddělit vlastní nápady od podvědomí, které vybavuje střípky věcí, které jsme viděli a situací, jež jsme zažili. Člověk sám si ani nemůže být vědom všech inspiračních vlivů, které stojí u zrodu té či oné myšlenky.¹⁴⁹ Marka Janáče tedy inspirovaly vlivy, které v životě zaznamenával již od dětství. Jedním z nich je třeba četba knihy Julese Vernea *Hra o dědictví*, která dala vzniknout nápadu interaktivní soutěže v rámci zmíněného projektu *Nářečí českých strnadů*.

¹⁴⁷ E-mailová korespondence s Markem Janáčem. Archiv autorky.

¹⁴⁸ *Významné ocenění pro popularizátory vědy* [online]. In: . [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.cas.cz/sd/novinky/hlavni-stranka/2015/150129-vyznamne-oceneni-pro-popularizatory-vedy.html?month=2&year=2016&ID=8&>

¹⁴⁹ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

Díky dlouholeté zkušenosti z tvorby rozhlasových dokumentů a featurů, které jsou ceněny v České republice i zahraničí, má jiný pohled na tvorbu pořadů než rozhlasoví moderátoři navyklí práci ve studiu. Marek Janáč posluchačům zprostředkovává reportáže z míst, kam by se oni sami nikdy nemohli podívat, ale jde také dál. Příkladem toho je třeba projekt *Velká letní soutěž Meteoru*, kterou jsem již výše popsala, kde posluchači mohli navštívit významná vědecká pracoviště a jiná běžně nepřístupná místa.

Marek Janáč získával zkušenosti a inspiraci také u svých rozhlasových předchůdců a „učitelů“. Vědomě navazuje na odkaz zakladatelů pořadu Josefa Kleibela, Oldřicha Ungera a Bohumila Koláře, kteří v šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých letech vytvářeli specifický charakter pořadu Meteor. Na Koláře navázal v natáčení fiktivních reportáží, které byly několik desetiletí v rozhlase opomíjeny. Přizpůsobil je modernímu recipientovi a využil nových technologií zvukového designu, které možnosti žánru výrazně rozšiřují a nabízejí posluchači realističtější představu o fiktivním dění. Začal také zapojovat nejen herce, ale i schopné odborníky, kteří sice nedisponují hereckými zkušenostmi, zato reportáže dokáží obohatit hlubším vhledem do předkládané problematiky.

Jedním z inspiračních zdrojů pro fiktivní reportáže byly také filmy amerického režiséra Godfreye Reggia a britského reportéra stanice BBC Davida Attenborougha. Jejich tvorba se dotýká zejména vztahu člověka, technologií a zajímavé je právě specifické zpracování této tematiky. „*Jejich filmy jsou obrazové eseje. Líbí se mi tolik, že jsem si říkal, že bych něco takového chtěl dostat také do rozhlasu. To, jakým způsobem o světě vypráví, mi odjakživa imponovalo a chtěl jsem to v Meteoru realizovat. Proto mě napadlo dělat fiktivní reportáže. Přinášet Reggiovu obrazy. Používá se klišé, že rozhlas dělá obrázky, ale ono to tak skutečně je. Obrázky vznikají v hlavě posluchače. Když tvůrce svou práci neodvede dostatečně, posluchačům to jen prolétne hlavou. Takže ta fiktivní reportáž je spojka, která v dobrém zpracování přináší posluchačům obrazy a zároveň je přenese tam, kam by se nemohli dostat,*“¹⁵⁰ říká Janáč.

Další z brilantních Janáčových dovedností je vedení rozhovoru. Základem je, že autor má nejen hluboké vědomosti o samotném respondentovi, ale také širokou znalost tématu, o kterém spolu hovoří. Rozhovorům tedy věnuje pečlivou přípravu a nespolehá

---

¹⁵⁰ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

na improvizaci, ačkoliv s jeho zkušenostmi mají i improvizované rozhovory vysokou úroveň. Dalším výrazným faktorem je Janáčova schopnost hosta uvolnit, vtáhnout do tématu, rozmluvit nesmělé a usměřňovat hovorné hosty.¹⁵¹ Speciálním typem je reportážní rozhovor, který je v Janáčově podání vůbec nejpoutavější. Autorovy zkušenosti s tvorbou fiktivních reportáží, featurů a dokumentů mu dovolují těžit ze situace, reagovat na aktuální dění, využít okolní zvuky a ruchy k natočení maximálně zajímavého auditivního materiálu. Příkladné mohou být reportážní rozhovory z crowdfundingových projektů, kterých se Meteor účastnil.

Spolu s crowdfundingem, který byl zahájen v souvislosti s 50. výročím pořadu Meteor, uspořádal Marek Janáč pro posluchače také výstavu velkoformátových fotografií vědců spojenou se sérií jejich přednášek, kterou pojmenoval příznačně *Budoucnost začíná teď, aneb takhle vědce neznáte*.¹⁵² Posluchači tak dostali možnost vidět odborníky, které slýchávají z rozhlasu, jako sobě rovné lidi s vlastními zálibami a smyslem pro humor. Další možnost k setkání měli posluchači také v sérii veřejných promítání dokumentů spojených s debatou s vědci. Největšího úspěchu dosáhl film *Sny o DNA*, který posluchači Meteoru mohli vidět exkluzivně o týden dřív, než byl promítán jako hlavní dokument Life Sciences Film Festivalu 2013.¹⁵³

Pravidelná setkání s odborníky probíhala také po celou dobu trvání projektu *Velká letní soutěž Meteoru*, kdy se každý týden uskutečnilo setkání s vědci na zajímavém místě s přednáškou a vědeckými pokusy. Tento projekt byl tedy také obohacen o prvky putování posluchačů po České republice. Ještě bližší konfrontace se posluchačům dostalo při dalších interaktivních projektech, kdy se mohli oni sami zapojit do výzkumů a spolupracovat na nových objevech. Do této kategorie patří Janáčem iniciované projekty *Pojmenuj opici*, *Řízení vozidla pod vlivem alkoholu*, *Sexuální imprinting*, nahrávání při akcích *Jak vám štěká papoušek*, *Výzkum ptačích dialektů* a *Nářečí českých strnadů* a také mnohé další, které jsem ve své práci nezmiňovala.

---

¹⁵¹ MOTAL, Jan. *Experimentální rádio: Úvod do moderování a dobrovolnictví ve studentském a komunitním rádiu*. Brno: Masarykova univerzita, 2011..s. 15-16.

¹⁵² *Takhle vědce neznáte! Výstava Meteoru součástí Týdne vědy a techniky* [online]. In: . [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/dvojka/radiozpravy/_zprava/takhle-vedce-neznate-vystava-meteoru-soucasti-tydne-vedy-a-techniky--1335762

¹⁵³ JANÁČ, Marek. *Dodatky k Meteoru 12. října: Dokumentární film o úspěších Číny v genomice* [online]. In: . [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/prispevky/_zprava/dodatky-k-meteoru-12-rijna--1267684

Marek Janáč za dobu svého pětiletého působení uskutečnil mnoho projektů, na které posluchači dlouho nezapomenou. Poskytl jim zážitky nejen z poslechu brilantně řemeslně odvedených a originálních reportáží a rozhovorů, ale také je vtáhl do samotného vzniku pořadu. Ukázal jim, jak se sami mohou angažovat, nebo kde všude jsou pro ně dveře otevřené. Mnoho svých posluchačů k vědě nadchnul a některým z nich možná ovlivnil směřování kariérního života. Jeho působení v pořadu bylo sice poměrně krátké, ale velmi intenzivní. Pořad Meteor se pod jeho vedením stal třikrát nejposlouchanějším pořadem stanice Praha.¹⁵⁴ Získal si nové posluchače a výborným signálem je, že řada z nich patří právě k mladší generaci, které se pořad Meteor měl věnovat už od svých počátků a které postupem času ztrácel. Odchod Marka Janáče posluchače negativně zasáhl a některé z nich dokonce od dalšího poslouchání pořadu odradil.¹⁵⁵ Pořad si však i přes Janáčův odchod uchoval většinu svých posluchačů a pokračuje dál podle nejlepších možností svých aktuálních tvůrců.

---

¹⁵⁴ Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

¹⁵⁵ „Miluju pořad Meteor. A nejsem sama. Tuhle vědeckou relaci zbožňuji od útlého dětství a stejně tak i celá moje rodina (již přinejmenším po tři generace). Díky přívětivým hlasům moderátorů, díky lety ověřeným znělkám nebo zajímavým příspěvkům a novinkám z dění ve vědě poslech dával smysl... A pak „vyhodili“ Janáče, Boha svého oboru, který z Meteoru vytáhl jeho silné stránky a občerstvil je svou bystrostí a (dů)vtipem. Takže místo opravdu zajímavých, hodnotných a obohacujících příspěvků se teď po ránu dozvídám, jak vylít vodu z PETláhve za pět vteřin nebo jestli je možné vytáhnout tužku z láhve s rýží. Pecka!“¹⁵⁵ vtipně glosuje autorka oblíbeného webu pro mládež Johana Tomková.

Že zničili pořad Meteor [online]. In: . 2014 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.1000vecicomeserou.cz/859-ze-znicili-porad-meteor/>

9 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo určit interaktivní metody přístupu k posluchačům, které Marek Janáč aplikoval při svém pětiletém působení ve vědecko-technickém magazínu Meteor v kontextu více než padesátileté historie pořadu. Tyto metody jsem určovala v konkrétních projektech, které autor realizoval a já je považuji z hlediska interaktivity za významné.

Nejprve bylo nutné seznámit čtenáře s pořadem Meteor, jeho mnohaletou tradicí, která obsahuje tak významná jména tvůrců jako jsou Oldřich Unger, Bohumil Kolář, Josef Kleibl nebo Ivo Budil a na jejichž tradici popularizátorů vědy Janáč navazoval. Popsala jsem také osobnost Marka Janáče, který do pořadu přišel s rozsáhlými zkušenostmi nejen z Českého rozhlasu, ale i z televizní a psané žurnalistiky a ze zahraničních rozhlasových soutěží.

Ve více než 250 dílech Meteoru uvedl Marek Janáč několik desítek výzev posluchačům od nejmenších pravidelných měsíčních soutěží po pomyslný vrchol, kterým se stal úspěšný pokus o vědecký crowdfunding – *Meteorit Meteoru*. Z množiny těchto projektů jsem vyselektovala šest nejvýznamnějších, kterým jsem se věnovala v hlavní kapitole své práce. Patří mezi ně *Pojmenuj opici*, *Jak Vám štěká papoušek*, *Stopování dinosaura*, *Výzkum ptačích dialektů*, *Velká letní soutěž Meteoru a Nářečí českých strnadů*.

Hlubší pozornost jsem pak věnovala projektu nejvýznamnějšímu – *Meteorit Meteoru*. Skládal se ze dvou crowdfundingových kampaní na platformě Startovač. Projekty *Hydronaut DeepLab* a *Sexuální imprinting*, ze kterých se celý projekt skládal, vybral Janáč tak, aby se lišily a vzájemně doplňovaly. První z nich byl atraktantem a druhý příkladem „hard“ vědy. Projekt *Meteorit Meteoru* měl být pilotní zkouškou mnohem rozsáhlejší vědecké crowdfundingové kampaně pod záštitou pořadu Meteor. Přes neobvyklý úspěch obou kampaní se nakonec v projektu nepodařilo pokračovat a *Meteorit Meteoru* zůstal sice úspěšným, ale jediným příkladem této aktivity v Českém rozhlase.

Navzdory významu pořadu Meteor o něm doposud nevznikla žádná ucelená publikace. Čerpala jsem proto zejména z knih *99 tvůrců rozhlasových dokumentů* a *Od mikrofonu k posluchačům*. Tyto knihy se mi staly cenným zdrojem informací o historii rozhlasu, pořadu Meteor i o jeho tvůrcích. Nejvýznamnějším zdrojem mé práce byl ale

neoddiskutovatelně audio archiv na webových stránkách Českého rozhlasu. Během psaní své práce jsem zde poslouchala přes padesát dílů Meteoru, další desítky částí pořadu, které se týkaly mého tématu, a také četla desítky doplňujících článků na stránkách rozhlasu.

Druhým nejvýznamnějším zdrojem mé práce byl tříhodinový osobní rozhovor s Markem Janáčem, který proběhl 6. listopadu 2014 v Praze. Hovořili jsme o interaktivních pořadech a o tom, co se dělo v jejich pozadí, o Janáčových zkušenostech s popularizací vědy před vstupem do Meteoru i o motivaci pro práci a jeho inspiračních zdrojích. Po setkání následovala ještě doplňující emailová korespondence.

Rozhlasový pořad Meteor považuji za jednu z nejvýznamnějších platforem popularizujících vědu pro širokou veřejnost. Této činnosti, která vyžaduje maximální pečlivost a kreativitu, se věnuje už více než padesát let a stále si i v konkurenci nových pořadů a modernějších technologií, než je poslech rozhlasu, drží rozsáhlou posluchačskou základnu a získává i nové posluchače. Doposud nevzniklo dílo, které by uceleně mapovalo přínos interaktivity v Meteoru a ocenilo přínos Marka Janáče, který v tomto ohledu pořad významně pozvednul. Má práce tak může posloužit jako pramen pro hlubší zpracování problematiky interaktivity v přístupu k posluchačům rozhlasu, nebo k hlubší studii rozhlasové tvorby Marka Janáče.

10 Seznam použitých pramenů a literatury

10.1 Prameny

10.1.1 Komunikace s Markem Janáčem

Osobní rozhovor s Markem Janáčem, 6. listopadu 2014, Praha, 166 minut. Přepis rozhovoru i zvukový záznam je k dispozici v osobním archivu autorky. V textu značeno jako: Rozhovor s Markem Janáčem. Archiv autorky.

Osobní e-mailová korespondence s Markem Janáčem, 20. dubna 2016. Kompletní korespondence je taktéž k dispozici v osobním archivu autorky. V textu značeno jako: E-mailová korespondence s Markem Janáčem. Archiv autorky.

10.1.2 Audio archiv pořadů Meteor

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2980729>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/808395>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/812365>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/808395>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/812365>

Audio archiv-Meteor [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2053798>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2976322>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2226648>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2226648>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2232062>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2238773>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2245058>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2249642>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2256879>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2268051>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2268785>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2275234>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2980729>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2293439>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z:
<http://hledani.rozhlas.cz/iRadio/?query=&reader=&porad%5B%5D=Meteor>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z:
<http://hledani.rozhlas.cz/iRadio/?query=&reader=&porad%5B%5D=Meteor>

Audio archiv: Meteor [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z:
<http://hledani.rozhlas.cz/iRadio/?query=&reader=&porad%5B%5D=Meteor>

10.1.3 Projekty

JANÁČ, Marek. *Jak se vaří čaj ve vesmíru* [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z:
<https://vimeo.com/64938902>

Hydronaut DeepLab: Unikátní podvodní vědecká laboratoř pro výcvik kosmonautů, potápěčů a záchranářů. In: *Startovač* [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z:
<https://www.startovac.cz/projekty/hydronaut-deeplab/>

Výzkum sexuálního imprintingu. In: *Startovač* [online]. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z:
<https://www.startovac.cz/projekty/vyzkum-sexualniho-imprintingu/>

10.2 Literatura

ANDĚRA, Miloš. *Paviánek kipunji – příběh jedné opice* [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://ziva.avcr.cz/2010-6/pavianec-kipunji-pribeh-jedne-opice.html>

ANDĚRA, Miloš. *Příběh druhý: Jak se vyznat v říši zvířat* [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/opice/_zprava/pribeh-druhy-jak-se-vyznat-v-risi-zvirat--736489

BAUMAN, Milan. *Meteor se zrodil z bolesti.* In: *Svět rozhlasu: bulletin o rozhlasové práci.* Praha: Český rozhlas, 2013. ISSN 1213-381.

BĚLOHLÁVEK, Tomáš. *Meteor - půlstoletí vědy a techniky.* In: *Svět rozhlasu: bulletin o rozhlasové práci.* Praha: Český rozhlas, 2013. ISSN 1213-381.

- BURZA, Marek. *Nově objevená opice má dvě jména: Paviánek kipunji a Štěkna rozcuchaná* [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://hobby.idnes.cz/nove-objevena-opice-ma-dve-jmena-pavianec-kipunji-a-stekna-rozcuchana-1i9-/hobby-mazlicci.aspx?c=A100701_065520_hobby-mazlicci_bma
- DOSTÁLOVÁ, Marie. *Rádio Retro*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015.
- FALTÝNEK, Vilém. *Hyronaut pod tlakem*. In: www.rozhlas.cz [online]. 2013 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/prispevky/_zprava/1270581
- FALTÝNEK, Vilém. *Jde to, ukázal Meteor*. In: www.rozhlas.cz [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://m.rozhlas.cz/vedaarchiv/portal/_zprava/jde-to-ukazal-meteor--128979
- FALTÝNEK, Vilém. *Jsi jako má matka*. In: www.rozhlas.cz [online]. 2013 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/meteorit/_zprava/jsi-jako-ma-matka-126668
- FALTÝNEK, Vilém. *Projekt Hydronaut DeepLab příkladem populární vědy* [online]. In: . 2013 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/meteorit/_zprava/projekt-hydronaut-deeplab-prikladem-popularni-vedy--1263775
- HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990-2005: Poetika žánrů: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Brno : Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2010. 207 s. ISBN 978-80-86928-79-1.
- HENDL, Jan: *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN: 80-7367-040-2.
- HINKOVÁ, Sylva. *Heslář - „Interaktivita“*. Magazín Teorie Interaktivních Médii [online]. 2011, 1(1) [cit. 2016-03-17]. ISSN 1805-2606. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/tim/article/view/226/343>.
- JANÁČ, Marek. *Dodatky k Meteoru 12. října: Dokumentární film o úspěších Číny v genomice* [online]. In: . [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/prispevky/_zprava/dodatky-k-meteoru-12-rijna--1267684

JANÁČ, Marek. *Jak pojmenovat opici*. In: Ceskatelevize.cz [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10121359557-port/597-jak-pojmenovat-opici/video/>

JANÁČ, Marek. *Soutěž o 20 milionů let staré dřevo* [online]. In: . [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/soutez/_zprava/soutez-o-20-milionu-let-stare-drevo--1243554

JANÁČ, Marek. *Velká letní soutěž – bodované otázky*. In: www.rozhlas.cz [online]. 2012 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/meteor/soutez/_zprava/1086821

JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Vyd. 1. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9.

JEŠUTOVÁ, Eva. *99 významných tvůrců rozhlasových dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Radioservis, 2013. ISBN 978-80-87530-31-3.

KOPECKÝ, Vladimír. *Fyzika v kapce kávy* [online]. In: . 2013 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://casopis.vesmir.cz/clanek/fyzika-v-kapce-kavy>

KUPKA, Jaroslav. *Opice získá jméno Paviánců kipunji. Ale mohla být i Štěkna rozčuchaná* [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/opice-ziska-jmeno-pavianec-kipunji-ale-mohla-byt-i-stekna-rozcuchana-1gd-/media.aspx?c=A100624_154409_in-media_jar

MAREK, Tomáš. *Cesta djembe: od rituálu k profesi - Djembefola vs. griot* [online]. In: . [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://afro.cz/magazin/cesta-djembe-od-ritualu-k-profesi-djembefola-vs-griot>

MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček pojmů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999.

MCLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Vyd. 1. Překlad Miloš Calda. Praha: Odeon, 1991. Eseje (Odeon), sv. 4. ISBN 80-207-0296-2.

MOTAL, Jan. *Experimentální rádio: Úvod do moderování a dobrovolnictví ve studentském a komunitním rádiu*. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

MOTAL, Jan. *Nové trendy v médiích II: Rozhlas a televize*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5826-2.

- NĚMEC, Jakub. *Tafonomie - současný stav a perspektivy*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, 2006.
- PAPŘOKOVÁ, Lenka. *Současný rozhlasový feature a způsoby jeho sdílení*. Diplomová práce. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2013.
- PETRUSKOVÁ, Tereza, DIBLÍKOVÁ Lucie, PIPEK Pavel, FRAUENDORF Eckehard, PROCHÁZKA Petr a PETRUSEK Adam. *A review of the distribution of Yellowhammer (Emberiza citrinella) dialects in Europe reveals the lack of a clear macrogeographic pattern*. [online]. In: . 2015 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://link.springer.com/article/10.1007/s10336-014-1102-4>
- POLÁK, Lukáš. *Pojmenuj opici a vyhraž Silvestr na velbloudech, vyzývá Český rozhlas* [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.digizone.cz/clanky/pojmenuj-opici-a-vyhraj-silvestr-na-velbloudech/>
- ŘEBÍKOVÁ, Dominika. *Neoformalistická analýza programu Arte Radia*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2013.
- SCHELHORN, Anne M. *There is Literature in Africa?! Forschungsreise nach Senegal*. In: www.sciencestarter.de [online]. 2013 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <https://www.sciencestarter.de/literatur-in-westafrika>
- ŠOPEJSTALOVÁ, Božena. *Katčin pavíánek porazil třináct set soupeřů* Zdroj: http://rokycansky.denik.cz/zpravy_region/katcin-pavianec-porazil-trinact-set-souperu.html [online]. In: . [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: http://rokycansky.denik.cz/zpravy_region/katcin-pavianec-porazil-trinact-set-souperu.html
- TOMKOVÁ, Johana. *Že zničili pořad Meteor* [online]. In: . 2014 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.1000vecicomeserou.cz/859-ze-znicili-porad-meteor/>
- TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4. s.
- VRZALOVÁ, Lenka. *Dramatické postupy v publicistickém magazínu Meteor*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.
- ZÁHORA, Zdeněk. *Marketing digitálních her*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita. 2013.

11 Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1

Interaktivní metody v jednotlivých projektech

Tabulka 2

Diference crowdfundingových projektů

12 Seznam obrázků

Obrázek 1

Prezentace projektu *Hydronaut DeepLab* na Startovači

Obrázek 2

Prezentace projektu *Sexuální imprinting* na Startovači

Graf 1

Počet účastníků jednotlivých akcí v projektu Velká letní soutěž Meteoru

Graf 2

Hydronaut DeepLab - dárky, které si v projektu donátoři zvolili

Graf 3

Sexuální imprinting - dárky, které si v projektu donátoři zvolili

NÁZEV:

Od dřevěných zkamenělin ke crowdfundingu:

Interaktivní metody práce s posluchači moderního veřejnoprávního rozhlasu na příkladu vědecko-technického magazínu Meteor v letech 2008 -2013

AUTOR:

Lucie Nádeníková

KATEDRA:

Katedra divadelních a filmových studií

VEDOUCÍ PRÁCE:

Mgr. Andrea Hanáčková, Ph.D.

ABSTRAKT:

Hlavním cílem bakalářské práce bylo pojmenovat a popsat interaktivní metody práce s posluchači, které Marek Janáč aplikoval v období svého pětiletého působení v pořadu Meteor na Českém rozhlase. Z množiny projektů bylo vyselektováno šest těch, které tvoří reprezentativní vzorek Janáčovy tvorby. Pomocí kvantitativní analýzy autorka určila četnost interaktivních prvků v jednotlivých projektech a zpracovala je do tabulky. Na základě vlastního poslechu jednotlivých děl a metody oral history, reprezentované rozhovorem s Markem Janáčem, projekty deskribovala. Vznikla také případová studie, která se zabývá vrcholem Janáčovy interaktivní tvorby v pořadu, tedy projektem *Meteorit Meteoru*, který v České republice položil základy vědeckého crowdfundingu.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Rozhlas, interaktivní metody, posluchač, Meteor, Marek Janáč

TITLE: From wood fossils to the crowdfunding:

Interactive methods of co-operation with modern public radio listeners on the example of scientific and technical magazine *The Meteor* in the years 2008 – 2013

AUTHOR:

Lucie Nádeníková

DEPARTMENT:

Department of Theatre and Film Studies,

SUPERVISOR:

Mgr. Andrea Hanáčková, Ph.D.

ABSTRACT:

The main aim of the Bachelor's thesis is to identify and to describe different interactive methods of communication with listeners applied by Marek Janáč during his five-year long work within the broadcast *Meteor* on Český rozhlas. From a set of projects I selected a representative sample comprising six pieces of Janáč's work. Using quantitative analysis I determined the frequency of interactive elements, which can be found in particular episodes. These were transformed into table. Based on my own listening and the so-called "oral history" method represented by an interview with Marek Janáč, I then described the projects themselves. The paper also includes a case study devoted to the well-known project *Meteorite of Meteor*, which can be marked as the peak of Janáč's interactive broadcast work. By this project, Janáč indisputably laid the foundation for Czech scientific crowd funding.

KEYWORDS:

Radio, interactive methods, listener, *Meteor*, Marek Janáč

	EMAILOVÁ KORESPON DENCE	FACEBOO K METEORU	WEBOVÉ STRÁNKY METEORU	AUDITIVNÍ PŘÍSPĚVKY POSLUCHAČ Ů	FYZICKÁ AKTIVITA POSLUCHAČ Ů
POJMENUJ OPICI	ANO	ANO	ANO	NE ¹⁵⁶	NE ¹⁵⁷
JAK VÁM ŠTĚKÁ PAPOUŠEK	ANO	ANO	ANO	ANO	NE
STOPOVÁNÍ DINOSAURA	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
VÝZKUM PTAČÍCH DIALEKTŮ	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
VELKÁ LETNÍ SOUTĚŽ METEORU	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
NÁŘEČÍ ČESKÝCH STRNADŮ	ANO	ANO	ANO	NE	ANO

Tabulka 3

Interaktivní metody v jednotlivých projektech

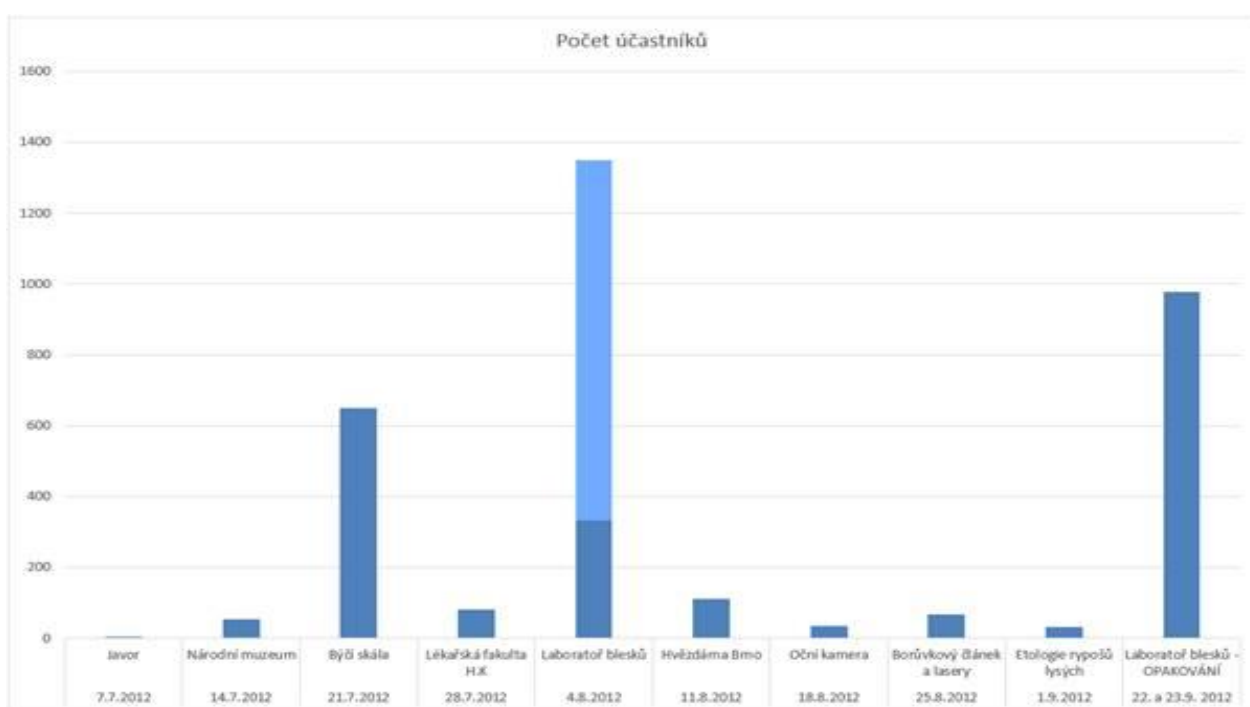
¹⁵⁶ Auditivní příspěvek natočila pouze výherkyně Kateřina Tláskalová na své cestě na velbloudech Afrikou, kterou v soutěži *Pojmenuj opici* vyhrála.

¹⁵⁷ Fyzickou aktivitu prožila opět pouze výherkyně Kateřina Tláskalová.

	HYDRONAUT DEEPLAB	SEXUÁLNÍ IMPRINTING
Zaměření	technické	humanitní a antropologické
Tým	skupina	jednotlivec
Tvůrci	skupina potápěčů	vědkyně
Věda	aplikovaná věda	základní výzkum
Práce	fyzická práce	zkoumání vzpomínek
Požadovaná částka	300 000 Kč	50 000 Kč
Vybraná částka	368 284 Kč	74 121 Kč
Procentuální úspěšnost	123%	148%

Tabulka 4

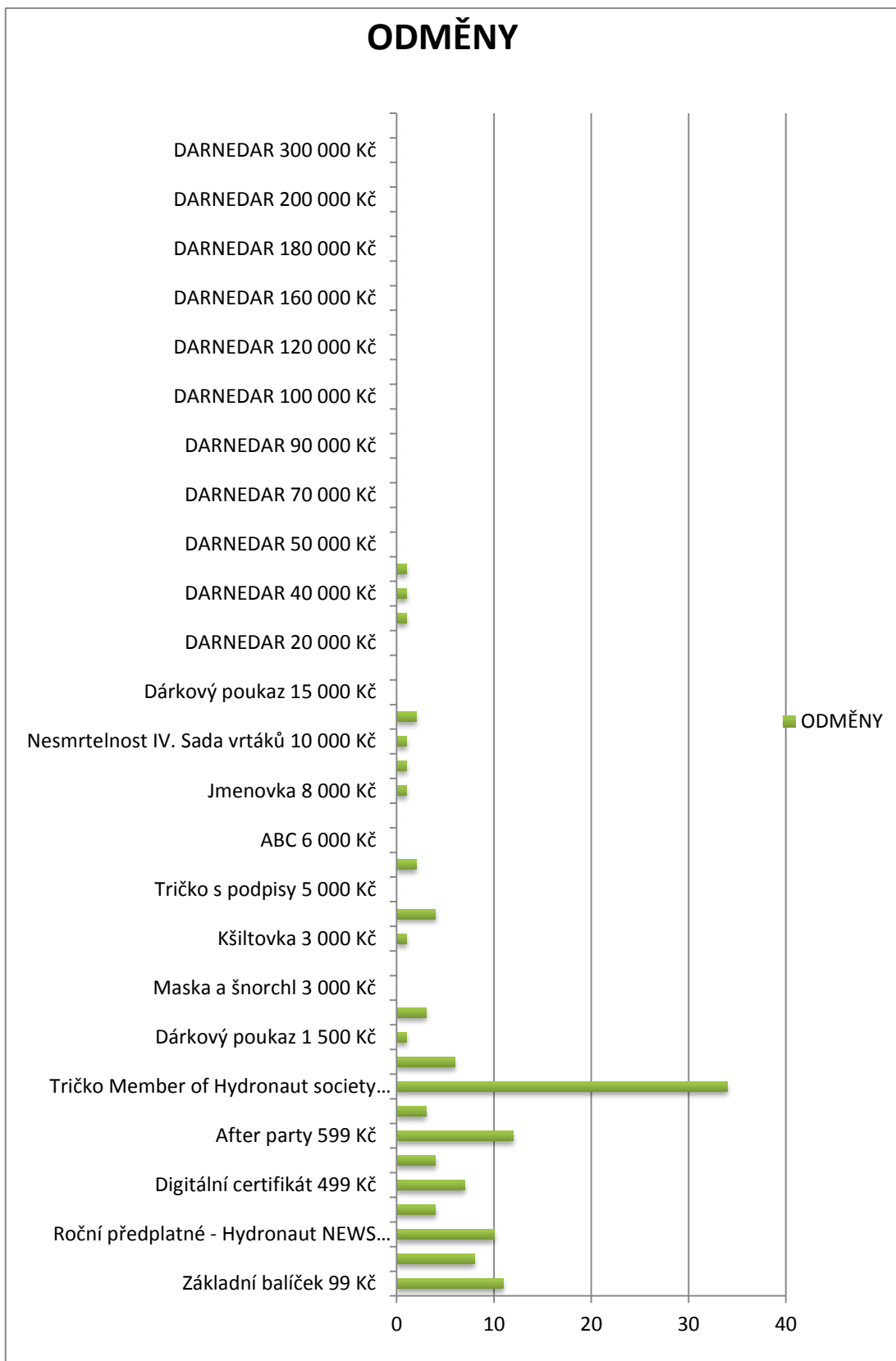
Diference crowdfundingových projektů

77

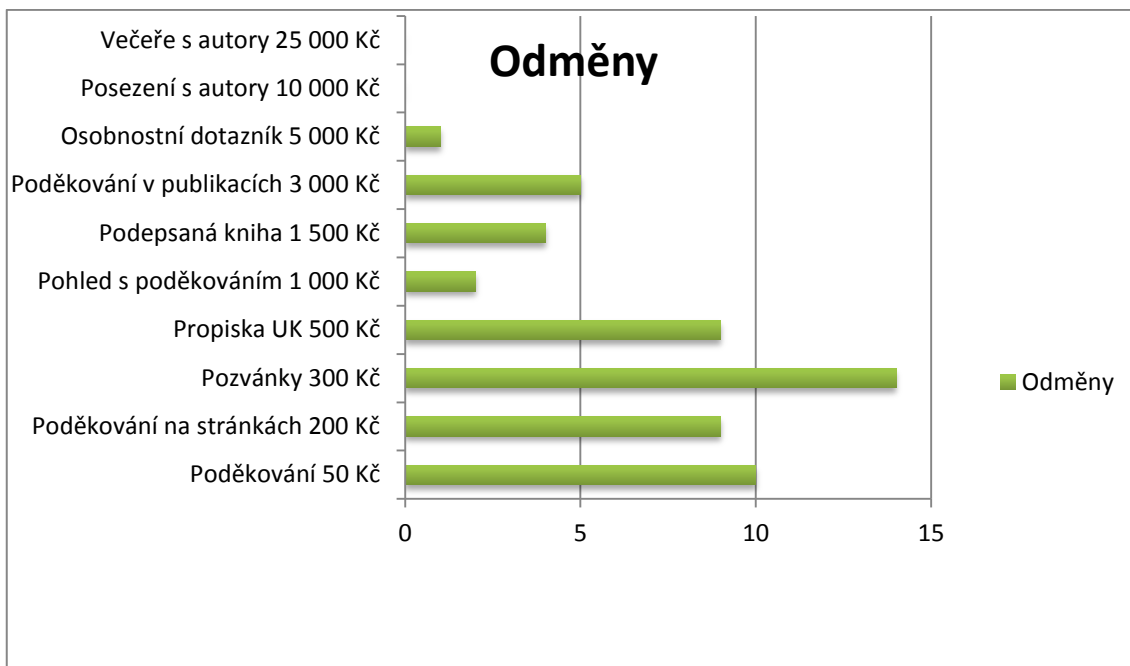
Graf 4

Počet účastníků jednotlivých akcí v projektu Velká letní soutěž Meteorů

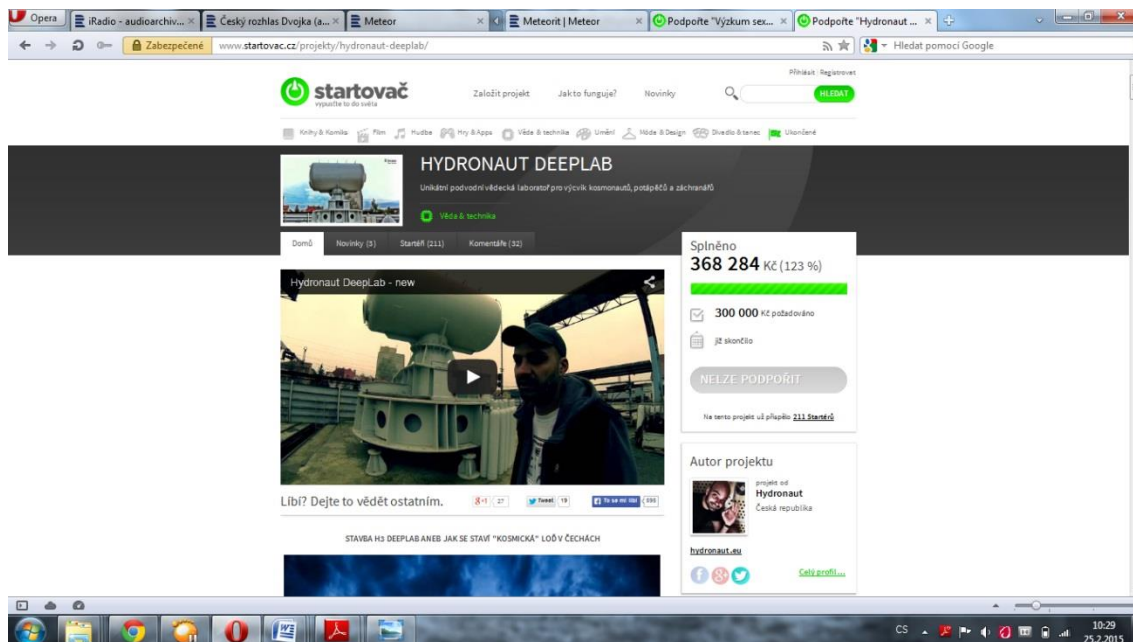
Graf 5

Hydronaut DeepLab - dárky, které si v projektu donátoři zvolili

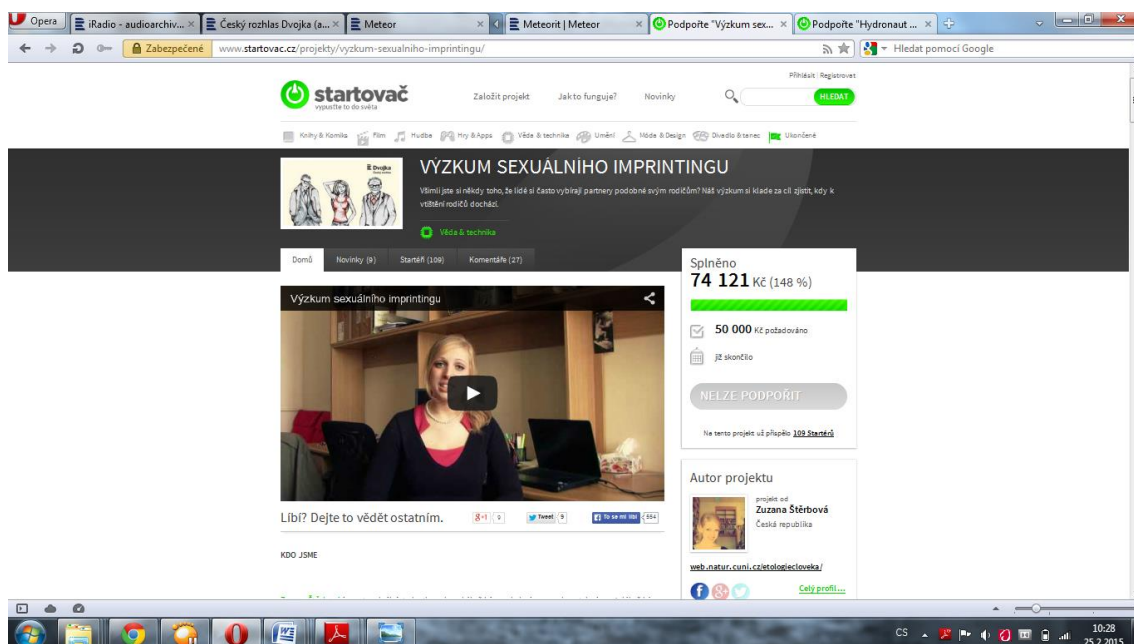
Graf 6

Sexuální imprinting - dárky, které si v projektu donátoři zvolili

Obrázek 3

Prezentace projektu *Hydronaut DeepLab* na Startovači

Obrázek 4

Prezentace projektu *Sexuální imprinting* na Startovači